

ACTA

FUNDACIÓ PER A LES IDEES
I LES ARTS

REAL SOCIETAT ECONOMICA
D'AMICS DEL PAIS

es complauen a invitar-vos a la presentació del quadern núm. 5

NOSALTRES (I) ELS VALENCIANS

a càrrec dels senyors

Vicent Soler i Albert Viladot

Presidirà l'acte el

Molt Honorable President de la Generalitat Valenciana

Sr. Joan Lerma

La presentació tindrà lloc el proper 15 de maig, a les 19.30 h., a la sala
del Centre Cultural de la Caixa d'Estalvis de València (Pl. Tetuan, 23 - València)

PRESENTACIÓ DE NOSOLTRES (i) ELS VALENCIANS

Emèrit Bono:

Aquest, com tots els actes culturals que hi ha hagut últimament ací a la Calixa, i sobretot quan es tracta de la presentació d'un llibre, comporta una responsabilitat i una preocupació. Si, a més, el llibre és el resultat de la presentació i la discussió d'unes ponències elaborades per diverses persones, i si, a més a més, és un llibre que es diu *Nosaltres i els valencians*, l'expectació augmenta encara més. Jo espere que la participació del ponents i dels assistents completarà i ampliarà el sentit d'aquest llibre.

Per tant, comença l'acte i done la paraula, en primer lloc, al senyor Francesc Oltra, president de la Reial Societat Econòmica d' Amic del País. Moltes gràcies.

Francesc Oltra:

La presentació d'aquesta publicació anirà càrrec Vicent Soler i d'Albert Viladot -un valencià i un català-, que els parlaran de *Nosaltres i els valencians*, unes reflexions que es van fer a Barcelona fa aproximadament un any.

El paper de la Reial Societat Econòmica d'Amics del País és ben senzill: donar suport a qualsevol iniciativa que ruga beneficiar els valencians. I, en aquest sentit, estímem que tot allò que ajude a normalitzar les relacions entre els valencians, i entre els valencians i els catalans, és un exercici que jo qualificaria de saludable, a més de necessari.

La Societat Econòmica d'Amics del País, des de sempre, ha estat preocupada pel passat, pel present i pel futur dels valencians. I la seua coherència es demostra amb la programació de l'activitat desenvolupada al llarg dels últims anys (213 ja), i, en concret, amb la d'aquest any, en què ens hem ocupat, entre altres assumptes, de la problemàtica de les infraestructures en l'àmbit europeu i de la repercussió d'aquestes grans vies de comunicació europeu a la Comunitat Valenciana. En les sessions d'aquestes jornades sobre infraestructures, hem tractat de la repercussió que tindran les grans vies de comunicació a la Comunitat Valenciana amb la participació d'experts de primera línia, a nivell tècnic. I també, en unes jornades que van acabar la setmana passada, en què vam estar analitzant el paper de la burgesia valenciana en el segle passat i en les quals van participar els principals historiadors i especialistes en la matèria, hem tractat de la figura, la vida i l'obra realitzada pel valencià el marquès de Campo. Això ens ha permès aprofundir el coneixement d'èxits, d'errors i de fracassos, per a projectar des d'aquest coneixement el nostre futur amb major realisme. Tenim també altres projectes en aquesta mateixa línia i, en la nostra opinió, molt interessants.

Jo faria una precisió que no voldria que molestàs ningú abans de donar les gràcies als senyors de la Fundació Acta, i és lamentar que aquesta trobada no es portàs a cap a València i que un grup de persones haguessen de desplaçar-se a Barcelona per participar en aquestes taules rodones. Em sembla que és un indicatiu de falta de normalitat de les relacions abans esmentades. És clar, per tant, que cal normalitzar la situació i parlar amb tranquil·litat i rigor de les nostres assumptes, com és la llengua o el conflicte lingüístic, però també és l'economia, és la cultura i són altres coses.

La Societat Econòmica d'Amics del País, de sempre, s'ha mostrat oberta a tots els plantejaments que beneficien, com deia abans, els valencians, sempre que aquests plantejaments estiguen fets amb rigor i des dels principis de tolerància i respecte a les persones. Jo diria inclús més, no sols a les persones, sinó a les idees d'aquestes persones, que són, diguem-ne, els principis que han inspirat l'actuació d'aquesta societat.

Per acabar voldria dir que, enfront de la histèria, la incorrecció i la visceralitat amb què sempre o moltes vegades hem actuat i tractat aquests temes, jo proposaria que d'ara endavant actuem amb altres paraules, o des d'uns altres principis: el seny, la tolerància, el rigor i la serenitat, com mètode de treball, de manera que ens permeten arribar a propostes dignes i racionals per a aconseguir una normalització lingüística, cultural, econòmica, etc., tan imprescindible per a nosaltres, els valencians. Sense afegir-hi res més, torne la paraula al president de la taula.

Emèrit Bono:

Bé, doncs, anem ràpidament al tema. Ara té la paraula el senyor Joan Culla, president de la fundació Acta.

Joan Culla:

Moltes gràcies. Honorables consellers, il·lustríssima senyora alcaldesa, il·lustrats autoritats, senyores i senyors. En primer lloc, moltes gràcies a tots per la seva presència avui ací. El meu paper en aquesta reunió es limita a explicar-los breument què és la Fundació Acta. Acta és una entitat privada, sorgida a Barcelona fa uns tres anys de l'aplec un grup de persones que treballem en el món de la cultura, l'ensenyament universitari els mitjans de comunicació; que pertanyem a una mateixa franja generacional, entre els 30 i el 40 anys, i que compartim una sensibilitat nacional catalana, sense adscriure'ns a cap partit polític concret.

Al llarg dels nostres tres anys de vida, hem organitzat conferències i jornades de debat, i hem promogut publicacions sobre temes tan diversos com les últimes tendències de la filosofia a Catalunya, el problema de les nacionalitats a la Unió Soviètica, el centenari del naixement del poeta anglès T. S. Eliot, el model televisiu a l'estat espanyol, els deu anys de vigència de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, el concepte i el model de museu d'art contemporani, o el cinquantenari del final de la Guerra Civil.

Tenint en compte la varietat dels nostres interessos intel·lectuals, tenint en compte el nostre subtítol de Fundació per a les Idees i les Arts, tenint en compte els lligams històrics i culturals que relacionen Catalunya i València, crec que no cal justificar més que fa un any la Fundació Acta decidís promoure a Barcelona un debat públic sobre la realitat política, econòmica i cultural valencianes. Un debat inspirat en el respecte i en la convicció que el coneixement mutu beneficiarà els dos pobles sense perjudicar ningú. Avui som ací per presentar-los el resultat escrit d'aquell debat amb l'esperança que els sigui útil a vostés i que ens sigui útil a nosaltres. Moltes gràcies.

Emèrit Bono:

Molt be. Té la paraula el senyor Vicent Soler, vice-president primer de les Corts Valencianes.

Vicent Soler:

Honorables senyors consellers, il·lustríssima senyora alcaldesa, digníssimes autoritats, senyores i senyors. Presentar aquest llibre a la ciutat de València, ho vaig veure des del primer moment ben oportú. Potser, com diu el president de la meua Societat Econòmica d'Amics del País -de què sóc membre-, s'hauria d'haver fet a València, però almenys la presentació del llibre es fa a València.

Crec que les jornades originàries foren una grata sorpresa per a tots, per als catalans i per als valencians, per als organitzadors i per als que hi vam intervenir, per als periodistes i per al públic assistent. El perill de caure en llocs comuns i encetar un diàleg de sords, perill present, fou arraconat ja des de la primera de les sessions. S'hi van dir coses, moltes i diverses, responent a la convocatòria pluralista dels organitzadors. Però, sobretot, s'hi van dir coses noves, a vegades, sorprenentment, per boca de persones que hom no esperava, i especialment s'hi va crear una atmosfera de diàleg que jo poques vegades -he de ser molt sincer- havia viscut abans en circumstàncies paregudes.

Es tractava de desentranyar allò que ens podia relacionar, a catalans i valencians, partint de la personalitat específica de cadascú. El títol del cicle, amb aquesta i llatina entre parèntesis, era ben significatiu. Però vull reivindicar ara el títol premonitòriament particularista que el mateix llibre de Fuster tenia: *Nosaltres els valencians*. Plantejat en primera persona del plural, invocava l'especificitat d'un poble, el nostre, per damunt de les moltes consideracions que l'autor fa en les seues pàgines respecte a l'identitat nacional compartida amb els catalans. Avui, quasi 30 anys després, el llibre que

presentem insisteix sobre aquest difícil equilibre entre l'especificitat valenciana i els vincles comuns amb el poble català.

D'entrada, sóc deis qui pensa que sobre això caldria fer una infinitat de matisacions. No solament en el sentit que diu Amadeu Fabregat, que hi ha moltes Catalunyaes i moltes Valències i que les possibles interaccions s'esdevenen de manera raonadament diferent en cada cas; sinó també, i tenim ben recent tot el que està passant a l'Europa oriental, que cal relativitzar qualsevol proposta sobre el fet nacional, just perquè la nacionalitat és el regne d'allò que és propi i divers, i és molt difícil, per tant, posar-hi una línia, la mateixa, en tots els casos. Allà on la llengua és un factor decisiu, els factors econòmics o els històrics són menys rellevants: cas d'Itàlia. Allà on uns i altres intervenen de la mateixa manera, prenen camins diferents: cas d'Alemanya oriental o d'Àustria respecte als alemanys de Bonn.

Dit això, crec que els valencians i els catalans estem condemnats a entenedren'ns, però a la manera austríaca, no a la manera dels alemanys orientals. Ens juguem massa coses per a no fer-ho. Però hem d'entendre'ns des del respecte més exquisit a les nostres personalitats polítiques respectives.

Sens dubte, durant moltes generacions, el que caldrà fer és recatalanitzar Catalunya i revalencianitzar la Comunitat Valenciana. Sobretot això darrer, perquè el procés de pèrdua dels signes d'identitat ha estat ací més intens que allà; una mica així como ja proposava fa molts anys el geni normalitzador de la llengua catalana, Pompeu Fabra, quan deia, i cite de memòria, que els valencians i els mallorquins el que han de fer és aprofundir el seu valencià i el seu mallorquí, i ja ens trobarem.

Joan Francesc Mira té raó, des del meu punt de vista, quan diu, i continue citant coses que es van dir a Barcelona, que els enfrontaments han sigut més intensos com més desequilibrada era la relació de forces entre els uns i els altres. La ciutat de València, deia, ha d'estar pletòrica de vitalitat per a poder parlar de tu a tu a Barcelona i, a partir d'ací, redescobrir les coses que es poden fer conjuntament. Emèrit Bono, d'una altra manera, deja: el que és lògic és que nosaltres col·laborem més directament amb els catalans, però sense confondre'ns com a poble, perquè, altrament, la nostra identitat no existiria sinó des d'una nacionalitat que ens il·lumina des de dalt, i això òbviament no és realista de cara a la potenciació de la nostra identitat com a poble. .

Com més segurs estiguem els valencians de quina és la nostra personalitat; quan puguem mirar el món, els mons, tots, el de l'art, la ciència, l'esport, la cultura, l'economia, el folklore, des de la nostra valencianitat, menys problemes hi haurà a veure i a acceptar allò que tenim de comú amb els veïns.

Les relacions amb Catalunya durant la transició democràtica han sigut traumàtiques en part per això, perquè creaven inseguretats sobre la pròpia identitat, creaven incerteses. Tant Damià Mollà, com Joan Francesc Mira, com el mateix Ricard Bellveser, tenen judicis ben ajustats sobre això que dic en les pàgines que tindreu oportunitat de llegir.

Diria més, pobles amb els quals el que ens uneix són pràcticament baralles històriques, resulta que no han condicional la convivència entre els valencians, com és el cas de Catalunya. Fixeu-vos-hi bè: amb els murcians ens divideix l'aigua del Segura, que ens arriba fet una claveguera; amb castellano-manxecs i aragonesos, tumbé l'aigua, que pot condicionar -i no és un tema baladí- de manera substancial el nostre futuro. A més a més, com que les identitats són ben diferents i diferenciades, l'atmosfera no ha sigut, ni és, tan aclaparadorament conflictiva. Per contra, amb Catalunya, amb la qual ens uneixen les nostres reivindicacions sobre l'aigua de l'Ebre; la problemàtica financiera de les nostres empreses industrials, com recordava Francesc Cabana; la nostra vocació europeista, com deia l'ara diputat Leopoldo Ortiz, i, particularment, l'interés de fer una euroregió amb altres regions del sud de França i del nord d'Itàlia per fer baixar el centre de gravetat europeu cap al Mediterrani, en paraules de Vilalta; amb la qual ens uneix, en definitiva, la necessitat de potenciació de l'eix del Mediterrani, enfront de l'eix artificios de Barcelona-Madrid-Sevilla, que ja és real i que es vol potenciar; amb Catalunya, dic, tenim la nostra gran assignatura pendent per a conseguir la plena pau civil entre els mateixos valencians.

Sens dubte, aquesta és una qüestió que correspon a l'ambient dels sentiments, si volem; però és justament en aquest àmbit, en l'àmbit dels sentiments, en sovint tenen lloc les nostres creences més intenses, entre les quals hi ha, no cal dir-ho, la de la nostra pròpia identitat com a poble.

Si bé és veritat que l'enfrontament amb Catalunya té ja una llarga història en el segle XX, bàsicament explicada per l'enfrontament d'interessos econòmics entre lliurecanvistes i proteccionistes, i també per la negació sistemàtica de la dreta sociològica d'aquest país a plantejar-se seriosament una opció de dignificació nacional per als valencians -de fet, antiautonomisme i anticatalanisme han anat històricament agafats de la mà-, també és veritat que alguna cosa no acaba de funcionar en la transició democràtica, perquè estic en part d'acord amb Ricard Bellver quan assenyala que les forces de la dreta anticatalanista no han sorgit per elles mateixes, sinó gràcies a les errades de l'esquerra, del nacionalisme d'esquerra: han tingut sovint el treball fet. No hem sabut fer entenedor el missatge, quan ni els interessos econòmics són contradictoris ja i els plantejaments autonomistes de dignificació nacional estan plenament dins del marc constitucional. Però, tot i que l'anticatalanisme ha sigut instrument pel feixisme residual i per l'espanyolisme més intransigent, també és cert que hi ha cada vegada més un particularisme valencià sincer, que no vol que les propostes polítiques fusterianes puguin arribar a liquidar els senyals d'identitat valencians. Amb fonament o sense, ara no és el moment de discutir-ha. Aquesta és una realitat tangible que el mateix Max Cahner està disposat a admetre en el llibre que llegireu. Potser, com diu Bernard Shaw, la principal diferència entre els britànics i els americans és que parlen la mateixa llengua, dita que han fet seua també els austríacs respecte als alemanys.

En tot cas, vull emfasitzar allò que ja vaig dir a Barcelona: estem entrampats entre dues posicions extremes que, ves per on, parteixen del mateix principi doctrinari: lleguna és igual a nació. Així, per als uns la gent de Figueres i la d'Elx són de la mateixa nació, perquè parlen la mateixa llengua, i, per als de l'altre extrem, com que són de diferent nació, la gent de Tortosa i la gent de Vinaros parlen dues llengües diferents. Cal acabar aquest matrimoni de conveniència entre filologia i política. Ja sé que serà molt difícil per a aquells que han fet d'aquest principi doctrinal el sentit del seu voler polític, i en trobem casos en ambdues parts. Però, per al conjunt de la societat valenciana i per al conjunt de la societat catalana, alliberar-nos d'aquest principi seria donar algun tipus d'eixida a l'actual situació, que pense que és la pitjor de totes. Perquè no sols perjudica les relacions amb una comunitat autònoma i amb un poble, el català, que, com diu Leopoldo Ortiz, és un poble amb el qual podem compartir grans projectes -diuen que som cosins germans, i ho deíem els valencians abans de les últimes baralles intestines-, sinó que, a més, perjudica la formació d'un criteri integrador sobre les nostres senyes d'identitat pròpies com a valencians que, tot salvant les lògiques i necessàries diferències pel que fa a tantíssimes altres qüestions socials i civils, ens pennetria tenir una sola i potent veu, una potent veu no tant per a ofrenar naves glòries a ningú, sinó per a buscar el protagonisme dels valencians en projectes de convivència i solidaritat de més gran abast, com són Espanya i Europa.

Per tot això, amics i amigues, senyors i senyores, aquest llibre està destinat a tenir un gran impacte ací, al nostre país, però també a Catalunya. Allà dalt encara saben menys de nosaltres que nosaltres d'ells. Ja sabeu que el millar camí de compartir projectes és conèixer-nos, i amb això crec que el mateix Vicent Pitarch estarà d'acord. El llibre ho registra tot. La fidelitat de les cintes magnetofòniques de vegades fa por -ja ho sabeu per altres temes d'actualitat-; però té una frescor i un encant que ni els lògics donyets de la impremta -- que a mi em fan ser enemic del meu amic Lluís Arnet-poden anul·lar. Potser, així puguem començar a posar les bases d'una redefinició de les nostres relacions, més basades en el realisme que en el romanticisme, que diu Joan Tapia, i ajudar a una pacificació de la societat valenciana que bona falta fa.

Moltes gràcies a tots per la vostra assistència i interès, però deixeu-me donarles, en particular, a la Fundació Acta per la iniciativa que va tenir i per la sensibilitat que en tat moment ha demostrat, tant en l'organització de les jornades com en l'edició del llibre, i a la Reial Societat Econòmica d' Amics del País per la bona disposició que ha tingut a fer d'amfitrió, que vol dir que ha vist clara l'oportunitat i l'interès de donar a conèixer a

València el que es va discutir a 350 quilometres. I, finalment, també, cal dir-ho, a la Caixa d'Estalvis de València per la seua generositat oferintnos la seua casa. Moltes gracies.

Emèrit Bono:

Ara té la paraula el senyor Albert Viladot, director del diari «Avui» i membre d' Acta.

Albert Viladot:

Honorables senyors consellers, il·lustríssima alcaldesa, digníssimes autoritats, senyores i senyors. He titulat la meya ponència *Obrir un camí nau i real*.

Quan a la Fundació Acta ens vam proposar de celebrar unes jornades sobre les relacions polítiques, culturals i econòmiques entre Catalunya i el País Valencià, ho vam fer amb dues excuses i una intenció ben clara. Les dues excuses eren els respectius aniversaris de la conquesta de València per part del rei En Jaume i també de la sortida del llibre de Joan Fuster *Nosaltres els valencians*. La intenció era també genèrica: reobrir una via de diàleg entre sectors plurals i diversos de les dues realitats amb la finalitat de veure que passava. I la veritat és que, como a organitzadors, en vam quedar molt satisfets, ja que al llarg de totes les ponències es van dir coses molt sucoses, no sempre coincidents, però, en qualsevol cas, en un clima de cordialitat que demostrava que, en contra del que molt sovint s'ha volgut fer creure, el diàleg i l'entesa a diversos nivells entre catalans i valencians és possible i desitjable, perquè hi moltes més coses que ens ajunten que no pas que ens separen, i això malgrat la vida atzarosa i difícil dels últims anys.

El títol de les jornades, *Nosaltres (i) els valencians*, ja indica de manera una mica irònica el nostre punt de partida, que estem convençuts que cada dia serà un punt de partida més compartit al nord i al sud de la Senia. La primera constatació és que no és tan senzill, és a dir, que catalans i valencians no són exactament el mateix, malgrat simplificacions introduïdes els últims anys, que molt sovint han fet més mal que bé per a aconseguir una entesa i una col·laboració continuada. Però la segona constatació és que, agradi o no agradi a determinats sectors valencians, els vincles històrics de llinatge, de tipus cultural i lingüístic han existit, existeixen i existiran. Per tant, el més profitós, racional i progressista era i és potenciar aquests vincles a la recerca del bé per a les dues comunitats.

Normalment els més cridaners són els que més es fan sentir. Això és el que ha passat, en part, els últims anys en les relacions entre Catalunya i el País Valencià. Entre els que cridaven «és molt senzill, diguem-li Catalunya» i els que responien «compte, que els catalans nos valen furtar la paella», existeix un immens espai de diàleg, discussió i racionalitat, en el qual cada vegada més s'encabeixen la majoria de ciutadans i de forces polítiques i culturals. Tinc la sensació que el camí encetat a començament de la transició democràtica ja ha arribat al seu punt mort. La immensa majoria ja va intuir fa molts anys que l'enfrontament radicalitzat i irracional no portava enlloc o, com a màxim, portava a la situació actual, que caldria qualificar de situació totalment insatisfactòria. Va passar, però, que el sistema democràtic requereix el suport dels vots, i aquests vots s'han de treure de qualsevol circumstància. A vegades, aquesta circumstància es traba amagada darrere de sentiments populistes de profundes i complicades arrels socials i culturals, com ha estat el que s'ha anomenat generalment o popularment el cas del blaverisme.

No és tracta ara, ja ho faran al seu dia els historiadors amb calma, de dir noms i cognoms i de senyalar partits concrets. En absolut Es tracta, però, de ressaltar que en els sectors socials majoritaris de Catalunya, malauradament, la preocupació per les relacions amb el País Valencià va desaparèixer pràcticament fa bastants anys. Concretament, en les eleccions de 1977, les primeres que es van celebrar amb democràcia, ja quasi no se'n parlava en aquests sectors majoritaris. No cal dir en les eleccions de 1980, les primeres eleccions que es van celebrar al Parlament de Catalunya. Potser, fins i tot diria que aquesta preocupació va desaparèixer massa aviat i massa de pressa, cosa que tampoc no era ni és normal. I així hem passat els últims anys. La veritat, però, com deia abans, és que tinc la sensació que hem arribat al final d'aquest camí absurd, de tal manera que podem començar a pensar de fer un altre

camí radicalment diferent que tingui presents tant les idiosincràsies particulars com les similituds passades i presents.

Agradi o no agradi, és un fet objectiu que l'actual sistema constitucional espanyol, que em sembla que té una llarga vida per davant, ha consolidat un estat autònom que dóna determinades competències a les institucions d'autogovern valencià i català. Des del meu punt de vista, i ja ho he dit a títol personal en moltes altres ocasions, les competències atorgades són totalment insuficients i caldrà saber si seran capaces, a mitja termini, de garantir el caràcter nacional del territori. És a dir, si els estatuts d'autonomia seran eines prou vàlides per defensar la valencianitat i la catalanitat respectives. Però, tanmateix, seria negatiu quedar-se en la crítica i posar només l'accent en les mancances. Si els estatuts d'autonomia són eines vàlides per a la renacionalització, dependrà també de l'ús que se'n faci. Negar-se a actualitzar els estatuts d'autonomia amb l'objectiu obvi de defensar els trets diferencials de cada comunitat seria suïcida, ja que ara com ara els estatuts són l'única eina legal que involucra la totalitat dels ciutadans que viuen i treballen a Catalunya i al País Valencià. Crec, per tant, que s'ha d'acabar l'absurda dialectica que ha dominat aquests anys i entrar en una fase molt més real, una fase molt més política en la qual no es perdi mai el nord que l'objectiu és construir una societat més justa i un país totalment normalitzat des d'un punt de vista nacional, cultural i lingüístic. Per tant, allò que és més pertinent de qüestionar-nos és si els responsables de la cosa pública actuen amb prou contundència en aquesta línia de la renacionalització.

Que no pateixi el senyor conseller que no passaré en absolut a fer una anàlisi de l'obra de govern. Seria exactament inadequat i no tinc prou elements de judici ni tampoc sóc la persona adequada, ni aquest l'acte millor.

Voldria, això sí, fer una breu reflexió sobre la llengua. Sovint arriben a Catalunya notícies preocupants sobre la llengua al País Valencià. L'última, per exemple, ha estat la publicació d'un mapa sociolingüístic que informa del retrocés gairebé imparable de la llengua pròpia del país a les comarques més al sud d'Alacant.

No vull entrar en la discussió de la llengua, sobre si és català o valencià. És tan evident que parlem la mateixa llengua que posar-ha en discussió seria un retrocés que ens portaria a la dialectica esmentada, i tronada, dels símbols i les paraules. El que importa és, en la línia d'aprofitar correctament les eines de que disposem, que es faci un esforç, segurament molt més gran que l'actual, per salvar la llengua a tot arreu, perquè la llengua és el fet diferenciador més evident, perquè és el nervi de la nacionalitat. El nom no fa la cosa. El que importa és que la llengua sigui cada vegada més un element de prestigi social i sigui capaç de ser usada en tots els àmbits de la vida col·lectiva, ja sigui política, econòmica o social.

En aquest sentit, em fa l'efecte -i aquesta és l'única crítica concreta que vul fer aquesta nit, o aquesta vesprada- que la classe política valenciana hauria d'estirar més del carro de la llengua des de les institucions i des de la societat per evitar la seva relegació injusta, que a la llarga portaria a la seva mort.

Parlava abans de tomar a iniciar un camí comú, molt diferent, sobre unes bases noves que han de reconèixer els elements diferencials. Però aquest reconeixement explícit de la diferència no ha de significar que s'agafin camins diferents. Hi ha almenys quatre àmbits que es poden recórrer junts, si es vol, amb filles molt diversos.

El primer àmbit és l'àmbit polític. La Generalitat valenciana i la Generalitat catalana tenen, les dues, les seves preocupacions, les seves línies de vents. Però, des del respecte i la comprensió mutua, podrien fer un major esforç d'acostament i, sobretot, de pedagogia popular. No vull concretar, però en qüestions com la cultura, la llengua, l'ensenyament i també l'economia, per dir-ne els més obvis, es podrien fer experimentacions molt profitoses que fessin modificar les irracionalitats col·lectives, que encara pesen massa.

El segon àmbit a que em vull referir és l'àmbit cultural. Aquest, com sempre, ha estat i és encara el més avançat. Les relacions entre escriptors i editorials valencianes i catalanes és molt superior al que es dóna en tots els altres camps. La veritat és que el

món cultural, al voltant del fet lingüístic, és el que permet de dir, a hores d'ara, que encara existeixen unes relacions positives entre Catalunya i el País Valencià.

El tercer Ambit és l'economic. Els experts que van participar en les jomades de l'any passat a Barcelona ja van assenyalar diversos aspectes en ascens que permeten parlar d'una revifalla de debo de les relacions entre ambdues economies. Estalviaré ara la repetició del que es va dir fa un any. Només assenyalaré que l'eix mediterrani, entre Barcelona i Valencià, com s'ha dit en l'anterior ponencia, es troba en ascenso. La sortida natural de Valencia a Europa passa ver Barcelona, i no per Madrid. Això permet relacionar les dues comunitats en temes com l'exportació, les comunicacions, els transports, etc.

I el quart ambit, i no m'hi estendré perquè és molt ampli, és el deis mitjans de comunicació. És evident que el fet lingüístic afavoreix la pontenciació de mitjans que contemplin tot el territori

En alguns d'aquests Ambits, les relacions es donen de manera natural, en d'altres fa falta la voluntat decidida deis responsables directes. En qualsevol cas, no és gens contradictori que mentre cadascú segueix el seu propi camí, segons la seva evolució social i cultural, segons les necessitats econòmiques i segons també el seu mapa polític, valencians i catalans puguin també trobar-se de tant en tant en coses concretes amb la voluntat que aquest retrobament d'igual a igual sigui més gran. Això no és perquè sí. El passat i el present ens obliguen a aquest futur, sempre que no deixem que s'escampi la irracionalitat i la intolerancia dels extrems.

Europa, l'entrada a Europa amb molla més força l'any 93, també obligara a aquest retrobament. Per exemple, la pregunta és molt concreta: ¿que es pensa fer quan es discuteixi la presencia del català al Parlament d'Estrasburg, al Parlament Europeu? O bé, ¿quina actitud s'ha de prendre quan es tracti de defensar l'economia de l'area de la Mediterrania occidental? La construcció d'Europa tendrirà a afavorir els estats actuals i a fer créixer la presencia de les regions europees, enteses aquestes en un sentit molt ampli.

Per acabar, voldria ressaltar que aquestes opinions expressades avui no són patrimoni de ningú a Catalunya. Vull dir que la pràctica totalitat de forces polítiques i culturals catalanes es troben en aquest estat d'ànim. Abans he esmentat que només alguns sectors minoritaris havien gairebé monopolitzat la temàtica de les relacions entre Catalunya i el País Valencià, i que la manera de fer-ho havia estat en el fons contraproduent. Però això no significa que les forces socials majoritàries no tinguin preocupació per aquesta problematica: l'han aparcada simplement a l'espera de temps millors.

Fa pocs dies, un diputat català del Partit Popular al Congrés -concretament és de Morella- va demanar la recepció de TV3 al País Valencià i del Canal 9 a Catalunya. De manera explícita reconeixia la unitat lingüística i cultural. Si això ho feia un diputat del Partit Popular ¿que no Carien els representants de lotes les al tres forces majoritàries? En conclusió, a risc de ser massa optimista, crec que s'ha acabat una època irracional i contraproduent, però per acabar-la de matar fa falta que s'accentui amb més decisió la voluntat d'aproximació política, cultural i econòmica, lluny de polemiques absurdes i paraules insultants. Per això, ens agradaria modestament que les jomades de la Fundació Acta haguessin estat una petita Cita en aquesta direcció. Moltes gracies.

Emèrit Bono:

Bé. Té la paraula ara la senyora Pilar Raola, directora d' Acta, que actuarà com a moderadora del col.loqui, que esperem que siga substanciós.

Pilar Raola:

De fet no arribo gairebé ni a agafar la paraula. Passo de seguida a obrir el toro de debat. Com que hi ha alguns dels participants en les jomades de reflexió sobre el País Valencià que vam fer-reconec aquí ràpidament el Ricardo Bellveser i l'Enric Caralt, esta Francesc Cabana i esta el Quico Mira, no sé si me'n deixo algun altre-, jo donaria un primer orille preferencial a aquesta gent si algun té ganes de dir alguna cosa, i de seguida donaria un toro obert. Os pregaria queus identifiquéssiu, si podeu, quan

pregueu la paral·la. Comença el debat. Per trencar el gel, no sé si el Vicent Soler o l'Albert Viladot valen fer alguna puntualització del que ja han dit.

Josep Guia:

Bé, ho faig simplement per trencar el gel. Però en les dues ponències preparades per a l'ocasió de hui, de Vicent Soler i d'Albert Viladot, s'han fet algunes referències a mi. Respecte al que ha dit Vicent Soler, he de dir que, a veure com s'ho fa ell!, si els d'Elx i els de Figueres no són de la mateixa nació, segurament vol dir que els de Figueres són de nació catalana, i els d'Elx, li pose tres opcions: espanyola, valenciana, africana... Són de la mateixa nació, els d'Elx i Figueres. El problema és a decidir quina. Però són de la mateixa nació. En tot cas, l'opció espanyola planteja un problema per al senyor Soler -de qui vaig aprendre, jo mateix, quan érem companys, que Elx i Figueres, la gent d'Elx i Figueres que parlen català, són de la mateixa nació.

Respecte al senyor Viladot, vull dir-li simplement qu faci el favor de no comparar alguns llibres d'assaig, com un que es diu textualment *Es moll senzill: digueu-li Calalunya* o altres que han vingut al darrere, amb l'escatologia pròpia i amb coses esperpentiques com al·lo de «nos vol en furta la paella». Simplement per pura elegància cultural i intel·lectual.

Dites aquestes dues coses, que feien referència a mi, deixem de fer retrets... No, encara en faré un altre, però genèric, perquè estem tractant una qüestió important per als valencians i per al conjunt dels catalans i a vegades se'ns passen problemes petits, com per exemple que estem en un edifici situat en una plaça que es diu de Tetuan. I no estaria malament, senyora alcaldessa, que tomas a ser a rambla dels Predicadors. Plaça de Tetuan té connotacions d'exèrcit africanista, i realment jo crec que plaça dels Predicadors, que per cert té unes altres connotacions molt respectables i molt històriques i que jo subscriu, li escauria més. Això seria començar a normalitzar aquesta nostra estimada ciutat, a normalitzar-la mínimament.

Bé, i acabats els retrets, encara que em sembla que aquest és un retret força compartit i que esqueia de fer ara perquè es posen en marxa aquestes coses, vull felicitar la Fundació Acta per aquesta iniciativa i la Societat d' Amics del País, també, per la part que li ha local de la presentació.

Crec que, malgrat tot, i deixant els retrets a banda, és força interessant fer veure que l'eix València i Barcelona, a més que ens correspon, ens convé. Realment, decididament, ens convé. És el nostre camí cap a Europa, i això em sembla que comença a palpar-se. D'altra banda, cal que ens regraciem també d'una constatació, i és que, al carrer, en aquesta ciutat si més no, l'anticatalanisme tronat comença a no vendre.

Vicent Soler:

Bé. No vull jugar al joc que proposa el company de lluites democràtiques i antifranquistes, Josep Guia -amb el qual he tingut l'experiència personal, que no he tingut amb altra gent, d'estar tancat en temps de Franco pel fet de reivindicar l'autonomia d'aquest país-, perquè és un joc que s'ha demostrat totalment negatiu per als valencians. Estic fent de nominalismes. Fart. Perquè el nominalisme i el simbolisme han portat a l'enfrontament civil entre els valencians. I, per això, no vull entrar-hi. Jo crec, i ho he dit en la meua ponència, que encara queden moltes generacions que hauran de fer una tasca minimalista, però important, i és revalencianitzar el nostre país. Quan hi ha tantes zones de castellanització avançada, quan hi ha una pèrdua de la identitat del teu propi país, talen referents on agafar-se. El referent, t'agrade o no amic Pep Guia, en aquest país, passa per la valencianitat. I torne a repetir que jo no m'apuntaria a cap teoria sobre el fet nacional després del que està passant a l'Europa de l'Est, i, per descomptat, no m'apunte a la teoria que la llengua és la nació, perquè en el nostre cas és clar que no serveix. A qualsevol altra ho podríem discutir. Estic en contra, tome a repetir, d'entrar en el teu joc, que crec que està demostrat que no ha fet bé a aquest país.

Albert Viladot:

Bé, jo comprenc perfectament l'enuig o empipament d'en Josep Guia per la referència molt explícita. En qualsevol cas, el comprenc, però no el comparteixo, perquè allò em servia per concretar molt bé el que jo crec que ha estat en part la dialèctica entaulada aquests últims anys, sobretot al País Valencià, i a Catalunya, al Principat, molt més de resquitllada, i molt més com a debat intel·lectual o teòric dels petits cenacles, partits o grups reduïts. Era una dialèctica en la qual dos extrems s'autoalimentaven, deixan astorats la immensa majoria de ciutadans. La immensa majoria de ciutadans! I, en democràcia, en un sistema democràtic, en un sistema liberal, el que compta és la immensa majoria de ciutadans. Aquesta dialèctica de retroalimentació, dones, des d'un punt de vista literari, m'ha servit per poder enfrontar la frase d'aquest assaig, que evidentment és absolutament digne, molt profitós i molt interessant de llegir, i aquella consigna absolutament, diríem, pocasalta de «nos valen furar la paella». Però, com ja he dit, i comprenc perfectament l'enuig de Josep Guia, ami m'ha servit perfectament per analitzar aquests dos extrems que crec que no han aprofitat per avançar en una línia democràtica, regional i progressista, i de consens d'àmplies capes de ciutadans, que és en definitiva com es pot veure l'eix de tata la meva ponència.

Pilar Raola:

Té la paraula Quico Mira.

Joan Francesc Mira:

Hi ha una referència que ha fet abans Vicent Soler a alguna de les coses, que és en realitat una de les tesis de la meua participació en aquelles jornades sobre una de les causes de conflicte i de reaccions hostils. Moltes vegades és el famós complex d'inferioritat, i no tant el complex, sinó la situació real d'inferioritat.

Recorde perfectament-ara per aquesta primavera deu de fer quinze anys-que en un diari de València, el que no era de la premsa del *movimiento*, el meu amic Alfons Cucó i alguns altres hi escrivíem regularment col·laboracions setmanals, i hi hagué un moment que, no se sap per què, allo va desaparèixer. Bé, el que sí que recorde perfectament és que últim article que vaig enviar-hi, i que no em van publicar, sense cap explicació ni cap carta d'excusa, encara que els ho vaig demanar, va ser un article en què em felicitava perquè havien tingut lloc uns determinats esdeveniments d'importància cultural internacional en els quals hi havia valencians com a protagonistes. Recorde que es tractava de'un congrés d'història medieval en què havia participat molt destacadament Arcadi Garcia, historiador del dret valencià com vostés saben, i també d'un congrés de sociolingüística a Toronto, amb una participació assenyalada de Lluís Aracil, i alguna altra cosa més, que no recorde. Me'n felicitava justament i deia que allo era realment el que calia: que els valencians començaren a tenir protagonisme. Es a dir, que únicament les coses funcionarien quan, des del País Valencià i inevitablement des de la capital -perquè les energies productives en molts camps es concentren a les ciutats, com avui mateix explicava en el diari Ricard Pérez Casado-. Començàs a aparèixer iniciatives de tot tipus. començàs a aparèixer un protagonisme que pogués arribar a parlar a qualsevol de tu a tu. És, aleshores, quan aquesta situació real d'inferioritat, no complex, començaria a superar-se.

Jó crec que en els quinze anys que han passat des d'aquell article -no censurat sinó simplement liquidat- una bofia part d'aixó s'ha produït. Però una part encara mol insuficient. Des de València han eixit coses, s'han produït coses que abans eren practicament impensables. Tenim uns mitjans de comunicació que fa quinze o vint anys eren quasi inconcebibles. Fins i tot tenim algunes coses que a Barcelona no tenen; poques, però alguna. I una de les qüestions que pitjor servei fan a qualsevol intent d'enteniment dins d'una col·lectivitat o entre diferents sectors d'una col·lectivitat o entre diferents col·lectivitats és la sensació d'inferioritat, el sentiment d'humillació d'una de les dues, o el sentiment de quedar-se endarrere o d'haver d'anar a remolc. En aquelles temes com economia, comunicació, integració europea, mai no hem de tenir

des d'ací la sensació que anem a remolc de, sinó que hauríem de fer front comú ambo que no és la mateixa cosa.

Pilar Raola:

Emèrit Bono ha fet una referencia al perquè no es van fer aquestes jomades a València i sí a Barcelona. Potser r Albert podria explicar per que van decidir de ferles-hi.

Albert Viladot:

El perquè es van organitzar a Barcelona és molt senzill. De primer, per motius tècnics. Nosaltres som una fundació jove-en aquell moment érem un any més jove, en portàvem dos- i no havíem sortit mai de Barcelona, i en segon lloc, des d'un punt de vista més de concepció de les jomades, creiem que evidentment la problemàtica dels valencians pertoca als valencians, però també als catalans, i per tant em sembla molt bé que les forces valencianes, els sectors valencians tots, pluralment puguin discutir sobre la seva pròpia realitat. Però també era i és molt positiu que forces culturals o polítiques o socials catalanes puguin parlar també, des de Barcelona i des de Catalunya, d'aquesta qüestió, perquè, com ha dit en Joan Culla, parlem d'això com podem parlar del futur dels museus contemporanis o de la situació de les nacionalitats a la Unió Soviètica. No hi ha cap altra mena d'internacionalitat.

Francesc Oltra:

Jo no feia cap pregunta, sinó que lamentava que aquestes sessions s'haguessen fet a Barcelona. I deia abans que no voldria ningú se'n sentís ofés, i menys els senyors d'Acta, que han sigut uns senyors en invitar un grup d'il·lustres valencians a poder anal a discutir-hi. I es pot anal allí o a qualsevol altre lloc. El que passa és que això és una prova evident de la falta de normalització de la situació actual lingüística, cultural, econòmica, etc., i per tant no era una pregunta sinó una afirmació.

Enric Canals:

Bé, bona nit. Jo no vull fer cap pregunta, vull fer una reflexió, una petita reflexió des del distanciament, i també des de la contemplació d'una realitat. Com es diu en el proleg del llibre, en aquests mesos, des que es van fer les jomades, han passat moltes coses. Entre altres, que tomo a ser un professional, un periodista de peu, lliure i amb voluntat d'exercir la seva preocupació sense cap responsabilitat que tingui connotacions de tipus polític. I això potser, em permet fer una reflexió amb tota llibertat ara i aquí.

Algú ha dit, des de la taula crec, que la llengua no identifica la nació, o que les llengües, tant el valencià com el català, no identificarien el País Valencià i Catalunya. Jo crec que sí que cohesionen la identitat fins a límits insospitables. Crec que en els últims anys s'ha produït un fet primordial, i és que per primera vegada la llengua, tant a València com a Catalunya, primer a Catalunya per raons d'oportunitat política, temps, història, etc., ha disposat de mitjans de suport que l'han potenciada fins a les seves màximes possibilitats.

Doncs bé, retia aquesta petita introducció, vull fer només una constatació: en aquests moments les llengües, les nostres llengües, el català, el valencià, la nostra llengua, la llengua catalana, toma a estar amenaçada, i ho dic en el sentit que toma a haver-hi un desequilibri brutal, tremend, pel que fa a la presència del català en el marc de la comunicació audio-visual. Algú ha donat dades sobre la regressió que s'esdevé actualment a zones del sud d'Alacant. Jo crec que aquesta regressió no és només a zones del sud d'Alacant, sinó que, si no vigilem, si no hi posem mesures, arribara a Catalunya i al País Valencià. Ara mateix hi ha dues noves cadenes de televisió que emeten contínuament en castellà, i això fa que l'equilibri que s'havia produït amb TV3 més tard amb Canal 9, o les possibilitats d'equilibri que s'hi havien establert, a hores d'ara estiguin perillant. En aquests moments no és suficient la presència de TV3 al País Valencià, com tampoc no és suficient la presència parcial, però efectiva, de Canal

9 a Catalunya -i puc dir-ho per experiència, i amb satisfacció, ja que resideixo ocasionalment en una zona on el rebem. Ahir mateix *El Periódico de Catalunya* en donava xifres i ressaltava les baixes que estan tenint en aquests moments les televisions que emeten en la llengua que no és el castellà.

Es un tema sobre el qual caldrà reflexionar, i demano a la Fundació Acta que s'hi pugui plantejar, perquè jo crec que és important.

Pilar Raola:

Vicent Soler.

Vicent Soler:

Sí. Jo crec que hi ha un equívoc Almenys Enric Canals, ex-director de TV3, m'ha entès malament. Jo crec que la llengua és un factor de diferenciació nacional molt important. De fet, la normalització lingüística, la recuperació de l'ús de la llengua en algunes nacionalitats, com en el cas d'Israel, per exemple -no és el cas d'Irlanda-, sí que ha estat molt important i decisiu.

Crec que en el nostre cas, per raons històriques, també és molt important. Crec que la tasca de recuperació de les senyes d'identitat valencianes passa per un esforç suplementari de la nostra generació i de les futures generacions per la normalització lingüística, i crec que hi hem de fer un esforç suplementari. Més del que raonablement, tal vegada, tocava fer, perquè ens ha local, històricament, dir punt i a part a un procés de degradació lingüística que no ve de la dictadura; en el cas del País Valencià ve del segle XIX, com un fenomen d'ampliació a les capes subaltemes, que ha avançat molt de la dictadura ençà, però que en les classes superiors ve fins i tot de l'època dels Austriacs, de la senyora Germana de Foix i, per tant, de molt lluny. Ara ve, quan jo he intentat plantejar el meu punt de vista sobre això, era justament per fer el perfil territorial de la nació.

Crec que hi ha elements, factors que desencadenen una idea internacional com és el de la voluntarietat de ser, que són en el nostre cas molt importants, i, per tant, jo puc parlar la mateixa llengua que en un altre territori i senti-me nacionalment diferencial perquè resulta que la majoria del poble així ho vol. És el cas claríssim d'Àustria, que parla la mateixa llengua que el país del costat i que vol ser un altre país. Per tant, estic parlant del perfil territorial de la nació, no dic que la llengua no siga un factor que comporte una caracterització nacional important. En el cas dels valencians, més que en el cas de Catalunya -com hi ha tantes altres coses que ens diferencien de Catalunya-, la història contemporània és terriblement diferent, per desgràcia a vegades de nosaltres, però terriblement diferent. Jo feia una broma, que no se'm va entendre a Barcelona, perquè vaig fer una citació d'un diari blasquita en l'any 8, en que l'editorialista deia pràcticament que els valencians no teníem ni història, ni teníem llengua, ni teníem res, i que això eren romanços que s'inventaven quatre lletraferits de diumenge a la vesprada. I es deia, en l'any 8, en un diari del partit majoritari -almenys de la ciutat de València-, que era el partit blasquita, del *pueblo*. Aquest mateix any, a Catalunya, s'estava reiniciant el procés de reestructuració institucional amb la formació de Solidaritat Catalana.

Les històries han estat molt diferents. Moltes de les sensibilitats que es tenen a Catalunya, ací són d'un altre tipus. A mi em fa una mica de recança pensar que hi ha gent que es permet el luxe de qüestionar o de posar en crisi les institucions de la Generalitat; quan, per exemple, les institucions de la Generalitat al País Valencià juguen un paper integrador relacional molt més important que la Generalitat catalana a Catalunya, perquè la societat civil catalana està més feta que no la societat civil valenciana.

Totes aquestes coses són tan evidents, per a qualsevol persona que conega aquest país, que crec que hem pecat, sovint jo el primer, de fer assimilacions, de fer homologacions socials entre la societat catalana i la societat valenciana que ens han perjudicat a l'hora de reconstruir adequadament aquest país. I la teràpia -per parlar amb termes mèdics- més adequada ací és diferent allà. I la gent que no vulga veure-ho que no ho veja; però evidentment, després d'una reflexió de molts anys, respecte a

que cal fer per recuperar no sols les identitats, sinó l'interés dels valencians per ser valencians i per a continuar sent valencians al segle XXI, al segle XXII i al segle XXIII, passa per tenir referents que es puguen conèixer i donar les passes que cal donar ací que, potser, no són les que toque fer en un altre lloc.

Vicent Pitarch:

Bé. Jo valdria assumir algunes de les coses que s'han dit des de la taula, en el sentit que probablement tots plegats, d'una banda o de l'altra -i no fóra potser tan senzill de delimitar quines són o quines han estat les bandes-, hem convertit una qüestió col·lectiva en una qüestió més propiament toponímica, que no pas pròpiament política. En aquest sentit jo m'atorgo la part de culpa que em pugui correspondre, potser per deformació professional, perquè sóc filòleg. Aquests temps darrers, en que les aigües probablement han anat per la via d'una certa placidesa, tinc la sensació que, perquè la placidesa hi ros, potser s'ha intentat evitar de manera explícita el que podíem dir la via de joc comú, els terrenys evidents en els quals aquesta comunitat d'elements es donava amb precisió; per dir-ho amb les paraules del diputat del PP, que faig meves tot i la llunyania gal·lactica es del punt de vista ideològic: una realitat comuna en el terreny cultural i històric. Aleshores tinc la sensació que per la por de no reconèixer certes evidències, per la timidesa, pel que sigui, s'ha caigut probablement en un extrem que també és negatiu, que seria el de potenciar justament allò que potser és menys comú, alçant-ho coro a barrera. Mentre hem alçat les nos tres pròpies barreres entre nosaltres mateixos; en canvi, hem obert les portes de bat a bat a una altra penetració realment potent i perillosa, que ha estat una penetració per tots, des dels de Figueres fins als d'Eix, políticament desnacionalitzadora. Voldria, simplement, esmentar aquest aspecte. Després hi ha també, i coro a evidència de tot això, la claríssima dependència informativa que es viu a tot arreu, però d'una forma particular entre Vinaros i Oriola per precisar-ha amb tanta concreció.

Ara Caria només una precisió amical al Vicent Soler quan deï a allò de la voluntat popular. Jo com a demòcrata que sóc -i que també vaig estar a la presó en el seu moment-, pèpse que la voluntat popular sempre s'ha de respectar en una democràcia, però tampoc no havíem de pecar tots plegats d'una certa ingenuïtat seràfica, en el sentit que dos o tres segles d'alineació col·lectiva tampoc no passen debades i que, d'alguna manera, res no pot ser considerat igual sense aquest precedent històric evident, tot i que quedi clar que sempre es farà allò que democràticament el poble vulgui fer. No valdria acabar la meua intervenció sense felicitar el Joan Culla per la seva magnífica fonètica que ha emprat *hui ací esta vesprada*.

Vicent Soler:

Mireu, des que el batalló de la Mare de Déu dels Desamparts, el 1714, va defensar Barcelona contra el Borbó, ja fa molts anys, crec que s'han donat poques possibilitats, en la història contemporània, d'una lluita comuna. No per fer broma diria que una de les poques coses que hem fet en comú és defensar en coordinació, la Generalitat de Catalunya i la Generalitat Valenciana, el tema de Disneylandia, i ens va eixir malament perquè se'n va anar a París. Però el més habitual ha sigut l'enfrontament terrible, que ha passat per damunt damunt.

No voldria fer estoïcisme economista entre el lliurecanvisme i el proteccionisme que ha existit des de finals del XIX fins fa quatre dies. És veritat que els de Sueca i els d'Alcoi eren proteccionistes, i no per casualitat Fuster és de Sueca. Els de Reus estaven a favor del lliurecanvisme, i no per casualitat Romà Perpinyà Grau, de Reus, era el teòric del Centre d'Estudis Econòmics Valencians, futur Institut València d'Economia. Vull dir que hi ha moltes coses a explicar en aquest sentit, però és evident que són història. És la nostra història, que està present, i no hi podem fer la política de l'estruç. El que ens hem de plantejar, per recuperar la nostra pròpia identitat col·lectiva, és partir de la nostra pròpia història i no de la història que podria haver sigut i no ha sigut.

Pilar Raola:

¿Alguna altra paraula?

Rara Company:

Bona nit. Jo sóc Rafa Company, i una vegada més vaig a intentar xafar un terreny esvarós. Jo, obviament, quan ha pres la paraula Josep Guia, la primera temptació era intentar aclarir -com diria aquell occitanista Roben Lafont- que no hi ha nacions, només hi ha nacionalistes i només hi ha projectes de nacions que ixen bé o que provoquen que fins i tot les pautes societaries tradicionals se'n vagen en orris. Bé, fa uns 15 anys, evidentment les relacions entre Catalunya i València eren molt diferents de les d'ara, i em pareix que no hi ha manera d'apanyar-ho si un s'entesta a escriure un catecisme una i mil vegades.

Dissortadament, de vegades, quan lliges la producció de la nostra intel·lectualitat orgànica, fins i tot pareix que la història del poble valencià és magnífica durant el segle XIII i XIV, i comença a ser sospitosa en el XV. Fins i tot l'altre dia algú posava en relleu en la premsa que el segle XV no es dona en el temari de literatura de cau, no se sap per què, potser perquè és massa propi i massa diferent. En qualsevol dels casos, pareix que després, al final, un toma a copiar els trossos del segle XIII i XIV, i la història del País Valencià, està feta, i s'oblida del XV, del XVI, del XVII, del XVIII, etc. Aquesta és una acotació, i l'altra acotació va sobre el que ha dit Vicent Soler, que em pareix metodològicament del tot irrefutable. Però, és clar, el problema és que el que ha dit Vicent Soler, que a mi em pareix l'única manera racional d'abordar la qüestió, només ho diga Vicent Soler, i el senyor del PP ni se n'assabente i el senyor de UV estiga a anys de llum d'aixo. El problema és que per a tots els que esteu aquí, que teniu una militància nacionalista indubtable, el que diu Vicent Soler en teoria es pot matisar molt per l'actuació del PSOE en la pràctica. Perquè, fa mesos estavem tots en una batalla entre la TVV i la TV3, i les relacions entre Catalunya i València no milloren gens ni mica si un decideix estrangeritzar una televisió que se suposa que ajudava a llevar malentesos entre valencians i catalans.

Jo el que voldria aquesta nit és que la gent destriés les accions del partit socialista i allò que en aquests moments Vicent Soler encarnaria com a representació d'una ideologia marcadament desitjable. Es a dir, jo voldria que el que pensa Vicent Soler teòricament, amb independència del que el PSOE faça en la pràctica, fos el que els senyors del PP i de UV pensassen, el que Esquerra Unida assumís, el que Unitat del Poble Valencià meditas i el que tothom pogués arribar a assumir. Em pareix absolutament bàsic, perquè els catalans poden tenir una sèrie de coses compartides i, a més, les tenen compartides des de fa dotzenes d'anys, i els valencians estem encara pendents de problemes onomàstics, quan, si un intenta ser neutral i racional, s'adona que en gran part el problema l'hem creat nosaltres mateixos. I tomem al principi, si repassem com era el poble valencià fa quinze anys, veurem un poble valencià que tenia una clara consciència de germanor amb Catalunya, que obviament mai hauria arribat a ser Catalunya; però s'hauria pogut afavorir allò que ara existeix a la Comunitat Europea: la regió comunitària europea de nivell u número cinc, que es diu Espanya est, i que esta formada per Catalunya, València i -les Balears. I és lògic que així siga, perquè quan els euròcrates han hagut d'agrupar les comunitats autònomes de l'estat espanyol per a una sèrie de treballs que fan de descentralització de les comunitats europees, no han tingut altre remei que ajuntar Catalunya, València i Balears. Altrament, ni les estadístiques eren fiables.

Aquesta relació entre Catalunya, València i Balears, no cal dir-ho, pot anar-se'n en orris quan algú diu que hem de tenir un futur nacional compartit. I poden anar-se'n en orris perquè la gent decididament interpreta que es produeix una annexió. És molt difícil dir això quan un, per exemple, du molts anys rebatent a sa tia que el fet de dir-li Països Catalans no és una annexió. Però la realitat social és la que és, i les explicacions no serveixen, perquè aquest poble ha tingut un particularisme que estava soterrat i una sèrie de gent l'han pogut despertar, en gran part amb una repulsiu intenció, però en part també -com has posat tu en relleu, Vicent Soler- amb una incipient possibilitat d'aconseguir un País Valencià normal.

És a dir, ¿per que els qui us declareu nacionalistes no comenceu a pensar en el País Valencià com la societat desitjable vostra? ¿Es tan difícil? Sí que hi ha un complex d'inferioritat en molta part del nacionalisme valencià. Moltíssima part del nacionalisme valencià es planteja que som una punteta, i som una societat amb quatre milions de persones, amb un nivell de vida europeu envejable i que, a més si les coses anassen bé, podríem tenir amb Catalunya i les Illes Balears les relacions desitjables. Jo només vull fer un clam perquè el partit socialista utilitze la seua influència en les institucions, de cara als partits que comparteixem amb ell la tasca de govern, parlamentària, o la que siga, perquè això que ha dit Vicent Soler aquesta vesprada siga defensat a ultrança per les autoritats del seu partit, i també per l'oposició. Crec que teniu, com a polítics, la més alta responsabilitat, perquè en definitiva, si vosaltres poguéssiu oferir al poble valencià un referent compartit, el poble valencià hi actuaria en conseqüència, i, per tant, començaria a votar d'acord amb aquest referent compartit i amb les actuacions concretes, i no tindria reaccions prepolítiques.

Per tant, dos precís: un a vosaltres, que representeu l'administració autonòmica, i per tant la més alta institució d'aquest país, i un altre als nacionalistes, que supose que discrepen profundament de la vostra obra de govern i que haurien de començar a repensar algunes de les actituds públiques i alguns dels dilettantismes que fan que, en aquest país, en comptes de considerar els nacionalistes o els que en declarem nacionalistes com uns fills potables de la nostra letra, ens consideren moltes vegades com uns fills extraterrestres. Jo crec que aquest és el gran desafiament, sense oblidar l'altre.

Vicent Soler:

Jo he intentat allarg de la nit -i supo se que els presents ho deuen haver comprovat- evitar l'anàlisi partidista del que jo plantejava. Però, evidentment, el que el company Rafa Company acaba de dir m'obliga a fer un plantejament partidista, i és que no estic disposat a escoltar coses que s'han dit ací respecte al meu partit que crec que són totalment injustes. Totalment injustes per di versos raons. De primer, perquè crec que es perd la perspectiva històrica.

Aquells que són grans -que algú n'hi ha- i va viure als anys trenta, és a dir l'última experiència democràtica al nostre país, i han viscut la democràcia postfranquista, deuen haver natal algunes grans diferències respecte a la qüestió nacional, respecte a la represa de les identitats, respecte a la recuperació lingüística i respecte a altres coses importants. No hi han canviat les minories conscienciades, que estaven presents als anys trenta i que esta n presents ací. Hi ha canviat l'actitud dels partits majoritaris i del partit majoritari, que als anys trenta estaven d'esquena al país i ací estan construint el país amb unes possibilitats que, tal vegada, alguns creiem que no són suficients; pero estan construint el país.

Mai de la vida, als anys trenta, s'hauria plantejat la normalització lingüística en les escales, per lenta que siga per a molts, o s'hauria plantejat un model de televisió como el que s'ha plantejat en els anys vuitanta i noranta ací. Coses, eines bàsiques que afecten més enlla de les 30 o 40.000 persones, o 100.000 o 200.000 persones conscienciades d'aquest país: Perque aquest país, vull recordar-ha, té quasi quatre milions de persones. I el país, que té quasi quatre milions de persones, l'hem de fer entre la majoria dels valencians. Les tasques de renacionalització global les fa el partit majoritari, i aquest es el canvi històric que s'ha donat: l'actitud del partit majoritari.

Puc reconèixer que sóc més impacient que altres membres del meu partit -i això no cal que ho diga perquè no sóc una persona anònima en aquest país-. Però vull reivindicar justícia a l'anàlisi que s'esta fent. Perquè el meu partit, a mes a més, per raons òbvies, és tal vegada el més representatiu de la societat valenciana. No és el partit deis conscienciats. És el partit que reflecteix la varietat d'aquesta societat. Els seus militants i, sobretot, el seu electoral és el que plasma la realitat diversa del país respecte a la qüestió nacional.

I et dic que aquest partit va per davant del que reflecteixen les demandes socials. Per davant, afortunadament. Com a partit progressista i partit d'esquerra que és i, per tant, partit que vol resoldre i transformar la societat que no li agrada. Però crec que això ha

de quedar molt clar, perquè és l'avanç històric que la societat valenciana ha rebut dels partits polítics o del sistema dels partits polítics entre els anys trenta i els anys vuitanta. I no cal perdre aquesta perspectiva històrica. Jo conec il·lustres representants de l'esquerra nacionalista d'aquest país que es conformaven amb una mancomunitat de diputacions en la transició democràtica, que ni somiaven que hi hauria una Generalitat amb totes les competències possibles, llevat de les presons i alguna altra competència menor. Ni ho somiaven, i són reals.

Perdoneu-me aquesta explosió de partidisme, però hi ha qui m'ho ha provocat.

Rara Company:

Jo no creia que tu Vicent anaves a reaccionar així, perquè ja he advertit que era una argumentació sobre un terreny esvarós, destinada a fer veure al respectable que el que tu deies, fent abstracció del partidisme, era una cosa desitjable de ser compartida. Conec el jui que mereix la tasca partidista per a molla de la gent que hi ha ací, i per a mi resultava profundament negatiu que unes coses que són les més raonables que he sentit sobre la qüestió nacional en els últims mesos, entre altres motius perquè les compartim molla gent, no fossen sentides pel fet que qui les diu té una sèrie de compromisos polítics evidents. Com això passa entre el nacionalisme valencià, em pareix que era oportú des triar la teoria de la pràctica; perquè, si no, probablement les teues paraules benèfiques serien interpretades amb la clau negativa en què solen ser-ho. Moltes gràcies.

Pilar Raola:

Molt bé. Em sembla que anem acabant aquest acte. Passo la paraula a Emèrit Bono.

Emerit Bono:

Bé. No em queden massa coses a dir després del que hem escoltat en aquest debat, interessant, que jo crec que -ho dic en pla amical- no ha tingut la intensitat que a mi m'hauria agradat escoltar. Ho dic amb tota claretat. Però, de qualsevol manera, crec que els trets central s i fonamentals sí que s'hi han situat. I des d'aquesta perspectiva crec que aquest acte en si mateix és important, interesant, suggeridor i evidentment a prosseguir. Perquè d'aquesta forma anem delimitant les nos tres coincidències, les nostres divergències tant entre els valencians i els catalans com entre els valencians mateixos, com s'ha posat ací en relleu també. I, des de l'anàlisi d'una metodologia irrefutable de Vicent Soler, segons Company, fins a les tesis que s'han explicat més enllà per les al·lusions camuflades al senyor Josep Guia, tot això és part dels nos tres sentiments, dels nos tres problemes i de la nostra visió, que s'ha posat de manifest gràcies a la convocatòria realitzada per Acta a Barcelona i a la de hui.

El president, el molt honorable president Joan Lerma, no ha pogut venir o jo vinc en delegació seua. També la Generalitat té interès en aquesta discussió, per escoltar, veure, escutar i fer una política en la línia que s'està fent: la que ha mencionat Vicent Soler, que es molt clara. La vertebració d'aquest país l'esta fent, seriosament, la Generalitat. La normalització d'un acte com aquest comença a ser possible, després del 83, per la normalització que ha afavorit la política del partit socialista com a responsable de la Generalitat, amb les crítiques que cadascú hi puga fer i esta en dret de fer.

Dic açò perquè no vull estendre-m'hi, perquè tampoc no és qüestió d'estendre's en aquests punts, i sobretot perquè algú em podria dir que estem fent un acte electoral, i no es tracta d'això. Es tracta de situar almenys les coses sobre el paper i potenciar la reflexió sobre aquestes temes. Per tant, aquests actes cal prosseguir-los. La idea d'Acta ha sigut una bona idea. La revisió s'haurà de fer en algun moment, perquè hi ha algunes coses que, com ha dit Vicent, s'han de retocar. Dic açò perquè l'acte en si mateix mereix aquestes reflexions i mereix una continuïtat. Ja veurem com, però cal fer-ho.

Declarem conclòs l'acte. Moltes gràcies i agràits a tothom per haver vingut.

Ciclo de conferencias sobre el Marqués de Campo que se celebraron en el mes de mayo 1990, organizado por:

AYUNTAMIENTO DE VALENCIA
Real Sociedad Económica de Amigos del País.

CON LA COLABORACION DE:
Caja de Ahorros de Valencia.

PROGRAMA

Día 3

Ilma. Sra. D.ª Clementina Ródenas Villena
Profesora de Historia Económica de la Universidad de Valencia. Alcaldesa de Valencia.

«LA VALENCIA DEL MARQUES DE CAMPO: BANCA, FERROCARRILES Y CAPITALISMO FINANCIERO».

Día 4

Excmo. Sr. D. Ernest Lluch
Rector de la Universidad Internacional Menéndez Pelayo.

«EL MARQUES DE CAMPO I L'ARISTOCRACIA FINANCIERA».

Día 7

Dr. D. Telesforo Hernández Sempere
Profesor de Historia de la Universidad de Valencia.

«HISTORIA DE UN INMUEBLE MUNICIPAL. EL PALAU DEL MARQUES DE CAMPO. MUSEO DE LA CIUDAD».

Día 9

Dr. Don Joaquín Azagra
Profesor de Historia Económica de la Universidad de Valencia.

«LA VALENCIA DE CAMPO: ARTICULACION POLITICA DE UNA NUEVA SOCIEDAD».

Día 10

Dr. D. Pedro Tedde de Lorca
Catedrático de Historia Económica.

«EL MARQUES DE CAMPO Y EL MUNDO FINANCIERO A MEDIADOS DEL SIGLO XIX» (DESDE UNA PERSPECTIVA NACIONAL).

Día 11

Dr. D. Gabriel Tortella Casares
Catedrático de Historia Económica de la Universidad de Alcalá.

«BANCOS Y FERROCARRILES A MEDIADOS DEL SIGLO XIX: EL MARQUES DE CAMPO COMO PRECURSOR».

Nota: El contenido de estas Jornadas se recogerá en una publicación aparte.

José María Simó Nogués

Presidente de la Caja de Ahorros de Valencia

Rafael Francisco Oltra Climent

Director de la Real Sociedad Económica de Amigos del País

se complacen en invitarle al Concierto conmemorativo del 112 Aniversario de la fundación de la Caja de Ahorros de Valencia por la Real Sociedad Económica de Amigos del País, que se celebrará en el Palau de la Música, el próximo día 24, jueves, a las 19:30 horas, con el siguiente programa:

Orquesta Municipal de Valencia

Sinfonía española de E. Lalo

6.ª Sinfonía de Beethoven

Violín: *Leonidas Kavacos*

Dirección: *Manuel Galduf*

Estarán a su disposición dos entradas que podrán ser canjeadas durante los días 17 y 18 del corriente mes, de 17 a 20 horas, en el Centro Cultural de la Caja, Plaza de Tetuán, 23, mediante la presentación de esta tarjeta.

Valencia, mayo de 1990

Ciclo de conferencias dentro del Ciclo «La investigación Científica en el siglo XXI», celebrado en octubre 1990 y organizado por:

CAJA DE AHORROS DE VALENCIA
Real Sociedad Económica de Amigos del País.

CONFERENCIANTES:

Día 16

D. Santiago Grisóla
Director del Instituto de Investigaciones
Citológicas de la Caja de Valencia.

**Tema: «PROYECTO DEL GENOMA
HUMANO».**

Día 17

D. Jaime Miquel
Investigador del Instituto Pauling (Palo Alto
California) y Ex-jefe de la División de Patología
Experimental de la NASA.

Tema: «ENVEJECIMIENTO, REJUVENECIMIENTO Y REVITALIZACION».

El President de la Generalitat Valenciana
i
el Director de la Reial Societat Econòmica d'Amics del País

Es complauen a invitar-lo a la Conferència que, dins del Cicle «Europa al llindar del segle XXI, on va la unitat europea?», tindrà lloc el dia 12 de novembre, a les 19.30 hores, al Centre Cultural de la Caixa d'Estalvis de València, Pl. Tetuán, 23, a càrrec de:

Henri Rieben

President de la Fundació Jean Monnet per Europa.

*Sobre el tema **EL SIGNIFICAT DE LA UNIÓ EUROPEA EN EL LLEGAT DE JEAN MONNET***

El Presidente de la Generalitat Valenciana
y
el Director de la Real Sociedad Económica de Amigos del País

Se complacen en invitarle a la Conferencia que, dentro del Ciclo «Europa en el umbral del siglo XXI, ¿hacia dónde va la unidad europea?», se celebrará el día 12 de noviembre, a las 19.30 horas, en el Centro Cultural de la Caja de Ahorros de Valencia, Pl. Tetuán, 23, a cargo de:

Henri Rieben

Presidente de la Fundación Jean Monnet por Europa

*Sobre el tema **EL SIGNIFICADO DE LA UNION EUROPEA EN EL LEGADO DE JEAN MONNET***

CONFERENCIA SR. D. HENRI RIEBEN

Sr. Presidente, Sr. Director. Estoy muy conmovido, muy emocionado de constatar que la Generalitat de Valencia y que su Sociedad presten una atención especial no sólo a la Unión Europea sino también a uno de sus principales personajes, es decir a Jean Monnet.

Yo se lo voy a presentar. Fue un hombre sencillo, nacido el nueve de noviembre de 1888 en Cognac, una región de viñedos influenciada por Burdeos y atraída por el mar, y a través de él orientada hacia los países anglosajones. En esa época en Cognac no habían hoteles, es decir, que los viajeros, los amigos que acudían a Cognac, se hospedaban en casas particulares y se celebraban conversaciones en torno a las mesas familiares en donde los jóvenes escuchaban. Jean Monnet aprendió el mundo en torno a una mesa familiar y esta formación fue tan buena como una formación universitaria. Jean Monnet, durante toda su vida se mostró interesado por los asuntos mundiales y se sintió atraído por el «Servicio de Inteligencia» de la pequeña ciudad de Cognac, cuyos productores están vinculados al mundo entero y día tras día, al poseer información de primera mano, saben lo que ocurre en todos los países donde venden su coñac.

Es un joven, pues, que no pasa por París. Robert Schuman dirá de él: es uno de esos franceses de provincias que ha dado a Francia lo mejor que produce la provincia desde el punto de vista humano. Sabemos que en las provincias pueden haber muy buenos recursos y esto plantea un problema interesante. Como presidente de la Fundación Jean Monnet participé en la inauguración de una Universidad, la Universidad de la Loire en Saint-Etienne y recientemente intervine en su Facultad de Derecho, una de las mejores de Francia y de Europa: (la Facultad se llama Jean Monnet). Yo les dije a mis oyentes: les voy a plantear una pregunta impertinente - ¿Qué habría ocurrido si Jean Monnet hubiera estudiado en la Universidad? ¿Sería verdaderamente Jean Monnet?- Nadie supo responder a esta pregunta. La pregunta que, verdaderamente, era impertinente, también resultaba apropiada. Quiero decir con esto que Jean Monnet nos lanza a nosotros, universitarios, un desafío de gran calidad, de altura.

Voy a decir algo muy brevemente de su vida:

Durante la Primera Guerra Mundial Jean Monnet imagina los Comités de Coordinación del esfuerzo económico de guerra entre Francia e Inglaterra. No solamente los concibe sino que los hará funcionar. Cuando en 1916 estalla la guerra submarina y cuando Estados Unidos entra en la contienda, Jean Monnet ya había inventado el Comité de los fletes marítimos que será un elemento esencial en la victoria de los aliados. La carrera de velocidad entre la acción de los submarinos alemanes y la construcción y funcionamiento de los barcos que traerán los recursos de todo el mundo hasta la Europa asediada y que trasladarán desde 1917 unos 100.000 soldados mensuales, hará bascular la guerra.

Como Secretario General Adjunto de la Sociedad de Naciones dimitirá cuando se dé cuenta de su ineficacia. Luego contribuirá a crear el Bank of America, el Banco de Desarrollo Chino y la organización de los ferrocarriles chinos con Chang Kaí Shek en 1935. Más adelante cuando el abogado John Foster Dulles anuncia en una cena de

banqueros americanos que existen campos de concentración en Alemania, Jean Monnet comentará: Vamos a tener una guerra. Y a partir del día siguiente cambia su tendencia, su orientación, ayudando a construir la industria aeronáutica que será decisiva en la guerra que cree inevitable.

La guerra comienza y Jean Monnet vuelve a desempeñar la misma tarea que tuvo durante la Primera Guerra Mundial, es decir la de jefe del avituallamiento entre Inglaterra y Francia. Está en Londres cuando se debate la batalla de Francia. En tres semanas el ejército francés es aplastado, aniquilado. Paul Reynaud envía al general De Gaulle a Londres para pedirle a Churchill que Inglaterra preste las escuadrillas que permitirían cubrir la retirada francesa. De Gaulle sabe que Churchill no puede acceder a su deseo porque los aviones se necesitan para la batalla de Inglaterra que ocurrirá ineludiblemente. Jean Monnet presenta a De Gaulle y Churchill la «Declaración de Las Uniones», un proyecto que parece loco, extraordinario: la unión de Francia e Inglaterra. Churchill telefona a Paul Reynaud estando De Gaulle a su lado; la cita se fija para el día siguiente en la costa francesa. Cuando Churchill está en la estación de Londres, un mensajero de Down Street le dice: el gobierno de Paul Reynaud ha caído. Otro gobierno ha asumido el poder y, entonces la visión de la declaración ya no sirve para nada.

Pocos días antes el general De Gaulle se encontraba en la zona; era el 28 de mayo de 1940 por la noche. De Gaulle preparaba la última ofensiva de su división blindada que al día siguiente saldría victoriosa. De Gaulle habla a sus soldados y les dice, mirando al mundo: esta guerra no es más que un eslabón en la cadena de guerras. Además De Gaulle dijo algo importante de lo que yo considero aquí sólo dos aspectos de su visión. Le preocupaban dos cosas. La primera se refiere a China y a Rusia; en el extremo de Euroasia hay una diferencia de concentración demográfica entre la inmensa y antigua China y los terrileros asiáticos rusos. Allí es donde se levantarán un día las grandes tempestades. ¿Dónde estaremos cuando se convulsione ese borde de 8.000 millas que limita la frontera de China y de la Unión Soviética? Así, en la mente del general De Gaulle aparece esa fórmula que muestra su conocimiento geográfico: la Europa del Atlántico a los Urales. Sin embargo, el general no anticipa lo que va ocurrir con las tierras que están más allá de los Urales. Probablemente en su mente ya pertenecen a China y a Asia. El general De Gaulle tiene otra visión que también le preocupa: es el espacio del Islam que va desde África del norte hasta la India, que no ha sido dividida todavía. Si es dominado por los comunistas rusos o lo que sería peor todavía por China, estaremos fastidiados y no habrá solución.

Les he querido presentar esta visión extraordinaria del general De Gaulle en la noche del 28 de mayo de 1940, pues observando en toda la travesía de este siglo he encontrado pocos hombres que tuvieran tal poder vaticinador. Pues, yo creo en la gran política, en el pensamiento del profeta Isaías, que recogió acertadamente el presidente Roosevelt en la frase siguiente: donde no hay visión, los pueblos perecen. Aquí tienen Vdes, esta visión geográfica del mundo que nos muestra con respecto a Rusia, los dos centros de gravedad, uno en Asia y otro en Europa, cuya existencia siempre ha sido, continúa siendo y lo será todavía más en el futuro. Acabamos de dar un ejemplo del pensamiento de Napoleón I que decía: La política de las naciones está dictada por su geografía.

Una vez fijados estos elementos geográficos vamos a proseguir nuestro camino. (El conferenciante nos muestra un mapa mundial y comenta). Colocamos las poblaciones sobre los territorios y aquí tienen Vdes. lo que da. Anteayer, el viernes, en mi relato de actividad ante el Consejo de la Fundación Jean Monnet, concentré mi exposición en estos dos mapas y dije: nuestra actividad está dominada por los imperativos que están contenidos en estos dos mapas. Y podría detenerme aquí porque a la vista tendrían Udes. lo esencial de los signos y de las fuerzas que han mandado en el pasado, que mandan en el presente y que lo harán también en el futuro.

Pero, como Uds. quieren conocer mejor a Jean Monnet vamos a volver con él a Argelia, el 5 de agosto del 43. El fue quien forjó el programa «Victorie» de Roosevelt y de América, es decir, la herramienta industrial que permitió ganar la guerra. La Segunda Guerra Mundial se ganó gracias a que se formó un ejército que sabía

combatir y a que América forjó una herramienta industrial que sobrepasa a la formidable industria del tercer Reich. Si no hubiera existido eso, hoy Europa estaría unida de una forma que no nos interesaría, me imagino. Aquí hay algo elemental. John M. Keynes, el gran economista británico, dijo: Monnet ha acortado la guerra en un año por lo menos. Es decir, está en Argelia y dice algo muy sencillo: en 1918 ganamos la guerra; en 1919 perdimos la paz. ¿Y por qué perdimos la paz?; porque no nos entendimos y maltratamos a los alemanes. Habíamos imaginado una paz de vencedores imponiendo las leyes a los vencidos y así sentamos las bases de una nueva comunidad en la que estén los europeos, pero en la que no se haya entrado por una relación vencedores-vencidos sino asociados iguales ante la ley. Imagínense Vds. tal visión el 5 de agosto de 1943 en Argelia.

El 17 de octubre de ese año un grupo de amigos íntimos de De Gaulle se reúnen para charlar sobre este plan y sobre esta misión. De Gaulle dice: es una gran visión, pero tras la guerra, yo no veo como pueden estar Francia y Alemania bajo el mismo techo. Girándose hacia los participantes les dijo: les encargo que reflexionen sobre un dibujo o algo parecido en el que se vea una concentración europea entre Francia y las naciones contiguas, bajo la dirección francesa porque debo acordarme, dice el General, que yo soy francés. A lo que ahora yo añado que De Gaulle sentó a Francia en la mesa de los vencedores al final de la Segunda Guerra Mundial.

Siete años pasaron entre aquel momento extraordinario en que se presentaron dos designios y la primavera de 1950, cuando en París se vuelve a reanudar todo. Es fascinante encontrarlo ahora en los archivos ¿Por qué esta reanudación? Porque el Ministro de Asuntos Exteriores se llama Robert Schuman. Es un hombre de Lorena, que se marcó como finalidad esencial la reconciliación de los alemanes y de los franceses, la unión de los europeos. Es un hombre modesto, cristiano, político, un hombre de gran altura. Su secretario, Bernard Clapier, también es un hombre notable. El 15 de septiembre del año anterior, 1949, Robert Schuman y Bernard Clapier tienen un encuentro en Nueva York con Ernest Bevin, Ministro de Asuntos Exteriores inglés y Dean Acheson, Secretario de Estado americano. Dean Acheson les decía: Ha llegado el momento de pensar en el futuro de Alemania; usted, Sr. Schuman, es el que está mejor situado para contarnos, para decirnos lo que debería ser el futuro alemán. Y de vuelta a París, Robert Schuman no deja pasar ni un solo día sin pensar en lo que le habían dicho.

El 14 de abril de 1950, un joven profesor de Derecho, en Aix-en-Provence, acude al Comisariado General del Plan que preside Jean Monnet, para buscar unos papeles. Lo recibe un joven director general, aún en vida hoy, que se llama Jacques René Rabier y que conduce a Paul Reuter al despacho del Comisario, porque sabe que los dos hombres tienen la misma inquietud: la paz y la guerra en Europa. La guerra amenaza; es una presión; Stalin tienen un ojo puesto sobre Alemania, y el ejército americano, que lo sabe, tiene sus planes para no permitir un avance del ejército ruso sobre Alemania porque el que posea Alemania poseerá a Europa; es decir, hay un riesgo real de guerra.

Paul Reuter, entonces un joven profesor, respetuoso con el Comisario, le dice: ¿Cómo se encuentra usted? A lo que contesta Jean Monnet: mal, van a tirarnos la bomba. Y la conversación se inicia en torno a lo que interesaría hacer y la escalada del pensamiento es verdaderamente prodigiosa. Paul Reuter, embriagado por el ejercicio de la inteligencia, cuando regresa por la noche a una habitación en casa de un amigo, para no molestarlo, escribe sus anotaciones en lápiz. Estas anotaciones me las enseñó por los años setenta y me las entregará a primeros de este año. Los cuatro pensamientos que entonces desarrollo son estos:

Paz, Europa, reconciliación franco-alemana y unidad alemana. Piensen Udes, en el poder de esta visión que se vincula con la potencia de visión de Monnet en el 43. Hay que hacer Europa, que reconciliar franceses y alemanes y unificar Europa en torno a un núcleo, y ese núcleo deberían ser los franceses. Y los franceses toman la iniciativa porque los rusos tienen otro designio, los americanos se giran hacia el Pacífico y los ingleses miran hacia América para salvar lo que pueda quedar de su imperio.

El 9 de mayo de 1950 el «Plan Schuman» se anuncia por el Ministro de Asuntos Exteriores, Roben Schuman. El 23 de mayo Monnet acude a Bonn. Habíamos dicho que Bernard Clapier había acompañado a Schuman a Washington, el 15 de septiembre de 1949, porque Schuman no sabía inglés. Ahora, Clapier acompaña a Monnet a Bonn para ser testigo de que hay identidad de los puntos de vista de Schuman y Monnet, frente al Canciller alemán.

La conversación entre Jean Monnet y el Canciller es el núcleo, lo más importante, de lo que yo he de decir aquí. Jean Monnet le dice al Canciller: Sr. Canciller, Europa debe dominar en su propia casa los focos de guerra que han asolado al mundo; es un deber moral. Si lo hace, Europa se convertirá en una fuente de paz, tanto para Europa como para el resto del mundo, y en una fuente de civilización. Y el Canciller responde: Este designio es lo más importante que en estos momentos tengo ante mí, como Canciller alemán. Voy a consagrar todo mi esfuerzo y si este designio triunfa, no habré perdido mi vida.

Señoras y señores, este es el sentido de Europa. La Europa vista por Jean Monnet y por Adenauer. Este 23 de mayo es en primer lugar un designio político y moral. Es decir, hacer de Europa una fuente de paz y de civilización. Y con esto dar sentido a la vida de los que se meten en esta empresa. Si uno puede entender esto, ya lo ha entendido todo. Y si no, pues no ha entendido nada.

El 14 de abril de 1950 Jean Monnet había enunciado los objetivos: paz, reconciliación franco-alemana, unión europea, unidad alemana. Para conseguirlos había que reconciliar franceses y alemanes, cosa que se hizo gracias al «Plan Schuman». Era necesario atraer a los ingleses para que cuando existiera esa unidad alemana, se tuviera una Europa occidental estable y amplia, capaz de soportar el choque de la creación de la unidad alemana. Desde el principio Jean Monnet quiere que los ingleses se suban al carro. Pero los ingleses creen haber ganado la guerra, nunca han estado invadidos y durante un determinado tiempo se mantendrán a la cabeza de un imperio. Y para que los ingleses entiendan que el mundo ha cambiado, Jean Monnet cree que se necesitará un cuarto de siglo. Concretamente, hará la siguiente observación: se necesitará un cuarto de siglo antes de que se borren del espíritu de los pueblos las viejas ilusiones de las potencias, que ya han muerto. Este fue un diagnóstico extraordinario.

Eduard Heath será quien al principio de los años 70, conseguirá que el navío británico, que ha navegado sólo durante muchos siglos, se arrime a Europa. Precisamente en estos días se vislumbra la apertura del túnel bajo La Mancha que unirá físicamente el continente con las Islas Británicas. Esto es una revolución psicológica que ha necesitado mucho tiempo. Se necesitaba incorporar a Inglaterra para el día que se cumpliera la Unidad Alemana, pues la Europa Occidental se vería sometida a un choque histórico de envergadura.

Hay algunas posibilidades para, Alemania, pero no muchas. Existe la posibilidad de la idea de Bismarck que es relevante: Alemania entre el Este y el Oeste; una tierra intermedia que con una política al Este y otra al Oeste hace el equilibrio geoestratégico, sobre todo, si más allá del Oder-Neisse, entre Polonia y Vladivostok, la nación rusa tiene el mismo poder que occidente. En esta perspectiva el objetivo es una Euro-Asia dotada de dos capitales: Berlín y Moscú. Es una posibilidad. Y es una posibilidad que no hay que perder de vista. Otra posibilidad es la del Reich, es decir, la de Hitler, lo que significa una nación suficientemente fuerte para hacer una política hegemónica y unir Europa bajo su égida; es un intento que ya hemos conocido varias veces. Y una tercera posibilidad, es la de la integración de la República Federal Alemana de 1949 con los «Lander» suplementarios, es decir, la República Federal de hoy, en la Comunidad Europea.

A mi amigo el presidente Karl Carstens, que estaba el viernes con nosotros, le entregué la medalla de oro de nuestra fundación diciéndole: Desde la época de Conrad Adenauer hasta hoy, usted ha sido uno de los artífices de la política para enganchar Alemania a la Europa Occidental, y de la apertura de Alemania y de Europa, a la Europa central y a la Europa occidental, incluida Rusia.

Señoras y señores nuestro futuro se juega de esta manera, y esto ocurre cada día. En el avión que me traía a Valencia he leído el suplemento semanal del periódico

«Le Figaro» que se ha publicado esta mañana en París. Hay un artículo sobre lo que acaba de ocurrir en la región alemana del Baden-Wurttemberg. Es como la Comunidad Valenciana; es un Lander autónomo de la República Federal, que tiene a su cabeza al Presidente Lothar Spath, uno de los hombres más modernos del planeta y uno de los hombres que impulsa la creación de las grandes regiones de Europa, estableciendo alianzas entre estas regiones. Pues bien, reunidos bajo su égida, los principales hombres de negocios alemanes, hablan del futuro de la nueva Alemania. Y quiero darles un dato más, el dato que citaba al principio y que vuelvo a citar ahora. En 1920 el escritor francés Paul Valéry -su hijo es miembro de nuestro Consejo y me ha ratificado lo esencial de lo que voy a referirles ahora- Paul Valéry dijo: «Lo que más fácilmente se puede transmitir en una civilización, es el razonamiento lógico». Como lo que la civilización occidental ha inventado de específico es la ciencia y el razonamiento científico, este razonamiento es, por tanto, esencialmente transmisible y se puede transmitir de una civilización a otra. A partir del momento en que el saber y la cultura se juntan y se transmiten de Occidente hacia Oriente, la grandeza de los pueblos ya no es función de sus antiguos valores. En igualdad de condiciones, depende únicamente de su dimensión geográfica y de su dimensión demográfica. De esta forma Paul Valéry inventa una imagen de Europa como pequeño cabo de Euro-Asia. André Gillefride y Albert Demangeon, profesores de geografía en el «Collège de France» completan la teoría diciendo que ésta se desarrolla y, las guerras aceleran el movimiento contenido en sus fórmulas, hasta llevarnos hoy al inmenso fenómeno que es la emergencia de la cuenca del Pacífico. Este resurgimiento de Asia forja en su interior el siglo XXI, sin copiar lo que hemos hecho nosotros, sino concibiendo, imaginando lo que se debe hacer con respecto al próximo siglo que va a empezar dentro de 10 años. Vuelvo con esto a lo que decía el general De Gaulle; allí China, al lado Rusia, que continúa desde la frontera polaca hasta Vladivostok y nosotros en extremo de Euro-Asia. Ahora nosotros vivimos la presión importantísima del vientre de China, estamos pendientes de Rusia y queremos que se incline Rusia hacia el Oeste. Mil millones de chinos hoy; mañana, serán mil doscientos millones. Con esta frase dejo libre su imaginación y termino esta idea.

A mis alumnos les hago hablar mucho y les escucho. Yo tengo mucha confianza en la juventud y como ellos lo saben, trabajan en consecuencia. En mi última clase del curso universitario, un alemán de Colonia nos dijo: Señores, quiero expresar mi agradecimiento a los hombres que como Jean Monnet, como Robert Schuman, Conrad Adenauer, Paul Henri Spaak, etc., hicieron lo que han hecho después de la Segunda Guerra Mundial. El futuro de nuestra generación ya es diferente sólo por el hecho de que estos hombres hicieron algo distinto de lo que se hizo después de la Primera Guerra Mundial. En otras palabras, el problema era la fatalidad de las guerras europeas que se reanudaban cada 25 años. Decía este joven: tal vez hoy hayamos podido dominar esta fatalidad permitiendo a mi generación y a la generación de los hijos de mi generación, que puedan levantar su mirada y pensar en los desafíos que ya podemos percibir en estos mapas y que hemos comentado anteriormente.

Y termino con esta última idea. En sus memorias Jean Monnet escribió un pensamiento que someto a la reflexión de Vds.: «cuando una idea corresponde a la necesidad de la época escapa a los que la han inventado, a los que la han imaginado. Sobrepasa el ámbito de los que la asumen». Es una observación magnífica, creo yo. Nuestra felicidad, nuestra inmensa felicidad en el sentido profundo del término felicidad, y tal como lo han anunciado Vds. en el título de esta conferencia, es el haber sido los herederos de hombres como de los que hoy les he hablado aquí. Pero tenemos aún más fortuna y es la de ser los padres de chicos y chicas conscientes del alcance de este reto, que hacen suyo desde ahora la idea y la acción del plan Schuman, como rasgo de esperanza que une el plan Schuman a hoy y sobre todo a mañana. En verdad, es un privilegio inmenso para nosotros vivir a la vez bajo un ciclo que tiene tantos y tales desafíos y amenazas, y saber que es posible por los hombres, a través de la fuerza de su mente, de su voluntad y de su acción, afrontar los desafíos de la historia. Les agradezco su atención.

El President de la Generalitat Valenciana
i
el Director de la Reial Societat Econòmica d'Amics del País

Es complauen a invitar-lo a la Conferència que, dins del Cicle «Europa al llindar del segle XXI, on va la unitat europea?», tindrà lloc el dia 22 de novembre, a les 19.30 hores, al Centre Cultural de la Caixa d'Estalvis de València, Pl. Tetuán, 23, a càrrec de:

Guido Brunner

Ambaixador d'Alemanya a Espanya

Sobre el tema ALEMANYA UNIDA A EUROPA

El Presidente de la Generalitat Valenciana
y
el Director de la Real Sociedad Económica de Amigos del País

Se complacen en invitarle a la Conferencia que, dentro del Ciclo «Europa en el umbral del siglo XXI, ¿hacia dónde va la unidad europea?», se celebrará el día 22 de noviembre, a las 19.30 horas, en el Centro Cultural de la Caja de Ahorros de Valencia, Pl. Tetuán, 23, a cargo de:

Guido Brunner

Embajador de Alemania en España

Sobre el tema ALEMANIA UNIDA EN EUROPA

CONFERENCIA D. GUIDO BRUNNER

Buenas tardes, muchas gracias en primer lugar por la oportunidad que me ofrece el presidente de la Generalitat Valenciana y la Real Sociedad Económica de Amigos del País de estar con ustedes esta tarde para poderles hablar del tema «la Alemania Unida en Europa».

Todo este proceso de liberalización y apertura de la Europa del Este no ha sido dirigido por nadie; nadie se lo esperaba, ha sucedido. El nueve de noviembre del año pasado se abrió el muro de Berlín y el término apertura es exacto, porque ahora que se ha estudiado la situación, se ha visto que no lo ha abierto nadie, que se abrió porque en un momento determinado, la gente entendió mal una conferencia de prensa del responsable de prensa y propaganda del Partido Comunista de la RDA.

Este señor había recibido a su vez un papelito, del entonces presidente del gobierno Egor Krenz, en el cual se decía pura y simplemente que estaban estudiando, de forma acelerada, una legislación para permitir viajes, sin ninguna clase de restricción y que se produciría inmediatamente una decisión al respecto; el responsable de propaganda no tuvo tiempo de leer el papel, no lo vio en el coche, le echó un vistazo en la conferencia de prensa, vio la palabra inmediato y dijo a la prensa que el permiso de viajar y de salir se iba a dar de inmediato; media hora después había 40.000 personas en el muro y la policía fronteriza empezó a telefonear, que es lo que suelen hacer funcionarios en esas situaciones, y nadie les contestaba nada.

El jefe de seguridad Milke dijo que iba a enterarse y llamó al primer ministro; el primer ministro le dijo que sí que estaban preparando normas al respecto; el jefe de seguridad añadió que habían 40.000 personas que querían salir y, entonces, volvió a llamar al puesto fronterizo donde se producía esta situación y le dijeron que no se preocupara, porque ya lo habían abierto. Lo habían abierto por un motivo muy sencillo y es que esos guardias y el coronel que mandaba el sector, con muy buen criterio, habían visto que allí o corría la sangre o se abría el muro; y como no había ambiente para una represión sangrienta, porque eso ya había pasado a la historia desde la caída de Honecker, varias semanas antes, simplemente se produjo este hecho y de ahí nace la unidad de Alemania; así de sencillas son algunas veces las cosas. Todos los que hablaron sobre la unidad de Alemania durante las semanas que siguieron a estos acontecimientos, estaban realmente rebasados por la realidad de la calle.

La gente misma de Alemania del Este en un primer momento lo único que pedía realmente con intensidad era libertad para viajar y lo hacía utilizando un slogan muy llamativo y sencillo; el lema «somos el pueblo». Bien, esto duró unas semanas; una semana después el slogan ya era «somos un pueblo» y cuando el canciller Köll, a principios de diciembre, presentó un plan de confederación para canalizar este deseo de unidad, plan que fue muy criticado porque todos decían que este hombre se lanza yendo muy por delante de los acontecimientos y que se podía desestabilizar Europa, etc., etc., realmente el canciller Köll no hacía otra cosa que ponerse al frente de la manifestación, porque la manifestación ya estaba en marcha.

De esta situación se pasa a la celebración, el 18 de marzo, de las primeras elecciones libres en la República Democrática Alemana; habían transcurrido sólo cuatro meses. ¿Qué nos enseña todo esto? Nos enseña que estamos en una etapa de mutación histórica muy profunda; que muchas de las cosas que habían dado lugar a todo un entramado de seguridad, a todo un entramado que dividía el Este y el Oeste de Europa, están rebasadas. Se vió en otro momento en Alemania, cuando se introdujo el marco occidental en Alemania del Este, el primero de julio de este año; en aquel momento fue el Banco Federal Alemán que dijo que ofrecer un cambio monetario de uno a uno en un momento en el que en el mercado negro se estaban ofreciendo por un marco occidental siete marcos orientales, era una barbaridad no se podía hacer.

El Bundesbank argumentó que este cambio oficial iba a producir un tirón inflacionista y Köll les contestó que se limitaran estrictamente a sus competencias en materia monetaria. El canciller federal estaba hablando de una política de cambios de moneda, que eso era de su incumbencia y que él les daba el marco uno a uno. Añadió también que si no les damos el marco van a venir a por él; y es que en aquel momento venían 3.000 personas diarias desde Alemania del Este.

A estas 3.000 personas había que darles trabajo, había que darles vivienda, había que darles alimentos; no tenían nada y venían continuamente. Pues bien, la reforma monetaria, la introducción del marco occidental en la economía de Alemania Oriental cambió las cosas, se paró esta marea de personas que llegaban. Esto quiere decir que renació la esperanza de poder hacer las cosas desde allí; efectivamente, se nota día a día que las cosas están evolucionando para bien, porque más de un 50% de la población alemana oriental ve su destino personal para el próximo año y su situación económica con optimismo.

Esto es muy importante para todos, no sólo para los alemanes, porque si nos estamos jugando algo en todo este proceso en Alemania y en Europa Central y del Este, es nuestro modelo de vida occidental, de bienestar, de seguridad social, de democracia, de libertad.

Nos puede parecer quizá desde aquí en España, que estamos muy llenos de todo esto y la lejanía es primcro relativa, dados los medios de comunicación modernos, en segundo lugar ficticia, porque si no funcionan las cosas en Europa del Este, vamos a vivir una época en que crecientemente se va a producir también un desencanto dentro de la Comunidad Europea. Esto es así porque, si se abre un abismo de bienestar económico entre Europa del Este y Europa Occidental, va a producirse ampliada la misma situación que teníamos en pequeño en Alemania en el momento en que esta gente decía o nos dais el marco o vamos a por él.

Se va a saber si somos capaces de inspirar confianza con nuestro modelo de vida y de inducir estabilidad en la Europa del Este. Centenares de miles de personas que van a venir de todas partes, no sólo de Europa del Este sino también del norte de Africa y del cercano Oriente, van a venir en busca de este bienestar. En Europa del Este, si no conseguimos estabilizar las cosas, vamos a tener además problemas políticos muy agudos; no hablo sólo de problemas de gran transcendencia como pueda ser la desintegración de la Unión Soviética, sino también de choques nacionalistas (tampoco es para tanto la cosa, esto es el mundo moderno, ¿no?).

En Europa del Este existen problemas entre nacionalidades; los eslovacos con los húngaros; los eslovacos con los checos; Yugoslavia se está desintegrando, en Moldavia hay problemas entre rumanos y soviéticos; Hungría tiene problemas con los rumanos, con los eslovacos; va a haber problemas fronterizos.

En otras palabras, si no nos andamos con cuidado y todos tenemos una responsabilidad en ésto, podemos encontrar de nuevo ante situaciones balcánicas, como las que caracterizaron la época de desintegración del Imperio Austro-Húngaro, y la época posterior a la segunda y a la primera Guerra Mundial. A mí me parec que vale la pena dedicar un poco de atención a estas cosas, y esto sólo lo podremos hacer en común.

Es una tontería pensar que alguien pueda arreglar esto desde una posición de aislamiento, hablar de grandes liderazgos y cosas parecidas. Nuestro mundo no está hecho para esto; el poder es un fenómeno muy fragmentado, gracias a Dios, no sólo

dentro de los estados con su división de poderes judicial, ejecutivo y legislativo, sino dentro de las sociedades. Hoy en día, no sabemos a quien pertenece una sociedad; al fin y al cabo todo esto sólo son instantáneas. Hechos como que Klesy, una gran empresa electrónica inglesa, pertenezca a Siemens o Grundig ya no sea una empresa alemana sino una empresa francesa, es la realidad de nuestro mundo occidental y, desde el final de la Segunda Guerra Mundial, hemos conseguido crear algo así como una sociedad civil europea. La sociedad europea no se ha dotado todavía de todos los órganos que debería tener; el Parlamento Europeo es demasiado débil; no tenemos un sistema judicial europeo, que sea lo suficientemente sólido, como para ofrecer garantías absolutas a todos los ciudadanos; nos falta una carta de ciudadanía europea, una especie de constitución básica europea; no tenemos una moneda común; no tenemos realmente los Estados Unidos de Europa, pero hemos hecho muchísimo partiendo de los estados nacionales, que realmente eran anacrónicos. Hoy en día, se ponc ustcd cn una hora cn otro país y, además, los medios financieros y los productos se mucvch dc un sitio a otro con inmensa rapidez, porque estamos viviendo e un mundo de comunicaciones instantáneas, en el que han cambiado las cosas, hasta el punto de que actualmente las transacciones financieras, que se hacen apretando botones entre Franckfurt, Londres, París, Madrid, Nueva York, equivalen a veinte veces el volumen del comercio mundial, vendiendo productos o servicios.

Estos servicios financieros estas transacciones instantáneas, son de mucha mayor importancia, y además vivimos en un mundo de comunicaciones inmediatas. Todos ustedes han vivido la caída del «Muro de Berlín», es posible que incluso mejor que el que estaba allí, y por lo tanto se está empezando a crear también una psique europea que tiene que encontrar salida en el mundo de las instituciones y en el mundo de la política. Tenemos un problema inicial muy grande, caracterizado porque el mundo oficial de los políticos, de los diplomáticos, también el de los medios de comunicación, está muy marcado por procedimientos preestablecidos, por tradiciones históricas y por las limitaciones que suponen los diferentes idiomas.

Este mundo reaccionaba con gran lentitud y ya no dominaba los acontecimientos. Hemos de tener cuidado que no nos suceda algo parecido en Europa. A mi manera de ver los políticos europeos tienen un problema básico, a saber, que fundamentalmente son elegidos en función de acontecimientos y de intereses locales, mientras que tienen que crear un mundo europeo nuevo, sin que puedan, obtener la legitimación para su actuación de sus propias elecciones nacionales o regionales. En otras palabras, estos señores están ante la gran dificultad de tener que hacer cosas muy importantes para la vida de todos, pero que interesan muy poco a las personas que les eligen; a la vez tienen que hacer cosas importantes sin poder convertirlas en temas de campañas electorales, porque aburren a la gente, porque simplemente la conciencia colectiva europea no está todavía al nivel de lo que requiere el momento actual.

Este es un momento difícil que se puede vencer, pero en el que se pueden cometer muchos errores. Un error fundamental es el ritmo; si se piensa que se tiene mucho tiempo para hacer ciertas cosas que interesan a toda Europa, porque desde el electorado no se manifiesta una presión en esa dirección, se cometería un error muy grave aplazando las soluciones a los grandes temas europeos.

Un ejemplo a este respecto lo constituye el problema inmediato de los refugiados. Estas personas ven en esta Europa una isla de bienestar extraordinario y quieren este modelo de vida; por lo tanto, Europa tendrá que dialogar con estas personas y ayudarlas hablando con una sola voz, aunque de momento no está en situación de haccrlo. En consecuencia vamos a tener que hacer una cosa que no es fácil pero que es posible, que ya se ha hecho y por eso es factible. Tenemos ejemplos históricos de situaciones en que empresas importantes no eran sentidas por un público amplio. Estados Unidos es un ejemplo que me gusta mucho porque en Estados Unidos cuando se produjo la independencia y se separaron las dieciséis colonias de la Corona Británica, habían unas diferencias de intereses brutales entre las distintas colonias, hsata el punto que, posteriormente, en el año mil ochocientos sesenta y dos, se produjo una terrible guerra civil entre el norte y el sur de los Estados Unidos, entre dos sociedades completamente distintas. Sin embargo, en aquel momento inicial, hubo

un hombre ingenioso, que luego llegó a ocupar un puesto preminente en la política americana, que se llamaba James Madison; a Madison se le ocurrió un invento, que fue el pueblo americano, y estas dieciséis colonias empezaron a sentirse como un solo pueblo.

Me parece que si queremos salir adelante, tendremos que inventamos el pueblo europeo, aunque no exista y aunque en Bruselas sigamos negociando un poco en un toma y daca más o menos nacional, pero todo esto no nos servirá de gran consuelo; tendremos que conseguir este pueblo europeo, esta ciudadanía, para que nos empuje hacia los Estados Unidos de Europa. Vamos a tener dos situaciones concretas muy importantes el año próximo. La conferencia sobre la Unión Política Europea y la conferencia sobre la Unión Monetaria. Si no conseguimos en el curso del año que viene llevar hacia delante estos dos proyectos, la falta de bienestar en Europa del Este -que va a conducir a un invierno muy duro en el que necesitarán ayudas y que tendrá repercusiones, no sólo económicas sino también políticas- conducirá a que las tensiones nacionalistas en Europa del Este incidan, sobre este entramado europeo, todavía insuficientemente vertebrado.

Ortega y Gasset habló una vez, y eso lo saben todos ustedes mejor que yo, de la España invertebrada; se refería a una sociedad que no tenía mecanismos institucionales, tanto en la sociedad civil como en el estado, suficientes para reaccionar como un cuerpo, como un organismo común. La sociedad europea está todavía invertebrada y tendremos que darles estas estructuras rápidamente. Creo que es posible porque hay mucha gente consciente de ello, existen ya los europeos, no son muchos, pero en muchas mentes sí se ha establecido la idea de que no podemos perder ya mucho tiempo y, como siempre que hemos estado bajo presión de las circunstancias, al final las cosas han salido bastante bien. Además tenemos intereses que defender, porque el bienestar que se ha alcanzado en Europa es enorme; yo creo que las cosas irán bien. No debemos sentirnos demasiado hinchados en nuestro ego los europeos por lo que hemos hecho en el curso de este siglo; a través del furor nacionalista hemos llevado a Europa dos veces al borde del final. Han sido dos intentos de suicidio y no debemos sentirnos demasiado orgullosos, porque dos veces han sido los americanos, quienes han tenido que restablecer la estabilidad en Europa.

La primera vez, después de la Primera Guerra Mundial se retiraron y vino Hitler, con el fanatismo y la guerra como instrumento de política, y la crueldad como instrumento de opresión y de estrategia político-económica y militar.

Después de la Segunda Guerra Mundial hay que reconocer que lo han hecho mucho mejor y nos han vuelto a dar un soplo de vida. Esta situación se basa en una comunidad de valores que existe, sin duda alguna, entre la democracia americana y las democracias europeas. Los Estados Unidos, en este contexto, tendrán menos influencia en Europa pero creo que podrán tener el gran orgullo y la gran satisfacción de haber sido los que han dado origen a esta política de unión europea; si dentro de diez años o veinte años, efectivamente tenemos los Estados Unidos de Europa, podremos mirar hacia atrás y ver de donde hemos venido, quizá echar un vistazo nuevo a nuestra propia historia y pensar por un momento que la historia es algo que no se suele repetir, pues siempre pensamos que los acontecimientos humanos son idénticos a los acontecimientos políticos.

Esto no es así, la política no es la vida; la política incide sobre la vida, pero no la abarca toda, y tampoco la historia es una continuidad; siempre fingimos que hay esa continuidad, un héroe, una ilusión, unos sueños, todo esto como repetición permanente del flujo del vivir humano pero las cosas no son así. Los pueblos cambian, las personas cambian y esta ficción de un ideal, un pueblo, un héroe, no es real.

La historia se acaba y empieza de nuevo y si entendemos bien nuestra historia europea, tendrá que llevarnos a estos Estados Unidos, que serán los Estados Unidos de la libertad y, por lo tanto, la aurora de este bienestar democrático, que empieza en nuestro continente.

Muchas gracias.

RELACION DE PUBLICACIONES DE
LA «REAL SOCIEDAD ECONOMICA DE AMIGOS DEL
PAÍS DE VALENCIA» (1975-1990)

- **Les Propostes deis grups economics del País Valencia davant la crisi deis anys 30.**

Jordi Palafox Gamir, professor d'Historia Economica.

- **Problemas que plantea la consen'ación de los bosques del País Valenciano: la Sierra Calderona.**

Miguel Gil Corell, farmacéutico.

- **Absolutismo e Ilustración: La génesis de las Sociedades Económicas de Amigos del País.**

Vicent Llombart, doctor en Ciencias Económicas.

- **Introducción a la literatura valenciana actual.**

José Luis Aguirre, catedrático.

- **La institución libre de enseñanza y Valencia.**

José Bueno Ortuño, León Esteban Marco, María Luz Noguera Rodríguez, Joan Miquel Roma i Mas.

- **La industria del País Valencia davant la integració europea.**

Joaquim Mafé, Francesc Más, Antoni Rico.

- **Instituciones Constitucionales del Dret Classic Valencia.**

Arcadi García Sanz, advocat.

- **Un voto en común para el mañana.**

José Antonio Maravall Casesnoves, miembro de la Real Academia de Historia.

- **Mujeres de una emigración.**

Vicente Lloréns, Profesor de la Universidad de Princeton.

- **La sociedad científica frente a la sociedad en crisis.**

Eugenio Triana.

- **Geología de la Luna.**

Vicente Sos Baynat, catedrático.

- **Universidad y Sistema Educativo.**

Enrique Guerrero Salom, doctor en Ciencias Políticas.

- **Evolución histórica y situación actual de F. M. I. de Valencia.**

José Antonio Noguera de Roig, presidente de la Feria Muestrario Internacional de Valencia.

- **Darwin y su pensamiento, cien años después.**

Mari Dolores Ochando Gonzálcz, doctora en Ciencias Biológicas.

- **Acte homenatge al professor En Manuel Sanchis Guarner.**

Josep Iborra Martínez, president de la Secció de Literatura.

- **La Eficiencia en el Sector Público.**

Juan Prats Catalá, Julio Segura Sánchez, Antonio Garrigues Walker, F. Pérez García.

- **Los valencianos ante la nueva ley de Aguas.**

E. Sanchis Moll, J. M.' Ibarra Chabret, J. Carles Genovés, J. Olmos Lloréns.

- **Futuro de la Genética.**

D.ª D. Ochando González, A. Prebosti Pelegrín, J. L. Mensúa Fernández, J. I. Cubero Salmerón, J. E. Rodríguez Ibáñez.

- **Cambio Político y Sociedad Civil.**

Juan L. Cebrián, Director Diario «El País».

- **La política económica en los presupuestos Generales del Estado 1986.**

Francisco Fernández Marugan, diputado a las Cortes Generales del Estado.

- **La revelación de Juan Negrín en la Valencia de 1937.**

Juan Marichal, catedrático Harvard University.

- **La reforma del sistema ciencia-tecnología y el ingreso de España en Europa.**

José María Maravall Herrero, Ministro de Educación. - Personalidad, estrés y salud.

Johannes C. Brengelmann, Director del Instituto Max-Planck de Psiquiatría, Munich.

- **Las relaciones de la Comunidad Autónoma Valenciana, con el Estado, otras Comunidades Autónomas, Administración Local y Comunidad Económica Europea.**

Adolfo Carretero Pérez, Presidente de la Sala 5.ª del Tribunal Supremo.

- **El servicio de la Administración de Justicia: Perspectivas de futuro.**

D. Manuel Peris, Vicepresidente del Consejo Gral. del Poder Judicial.

- **Innovación financiera y política bancaria.**

Raimundo Poveda Anadón, Director General adjunto Banco de España.

- **La Economía española en los últimos años de este siglo.**

Julio Rodríguez López, Presidente del Banco Hipotecario Español.

- **Economía y crédito en la Comunidad Valenciana.**

Salvador Fernández Calabuig, Presidente de la Caja de Ahorros de Valencia.

- **Algunas reflexiones sobre la política fiscal española.**

Rafael Termes Carreró, Presidente de la Asociación Española de Banca Privada.

- **Las Cajas de Ahorros Españolas en el entorno europeo.**

José Juan Pintó Ruiz, Presidente de la Confederación de Cajas de Ahorros de España.

- **Publicación: EUROPA EN EL UMBRAL DEL SIGLO XXI ¿HACIA DONDE VA LA UNIDAD EUROPEA?**

. **Horizonte 92: Europa como proyecto democrático.**

Enrique Barón Crespo, Presidente Primero del Parlamento Europeo.

. **Respuestas Europeas a problemas actuales.**

Marcelino Oreja Aguirre, Secretario General del Consejo de Europa.

. **La política de cooperación y desarrollo en el horizonte de 1992.**

Manuel Marín González, Vicepresidente de la Comisión Europea.

. **La ciencia y el científico ante el reto de la Unidad Europea.**

Emilio Muñoz Ruiz, Presidente del Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC).

. **Unidad Económica y cohesión social en la Europa del siglo XX.**

Eduardo Punset Casais, Miembro del Parlamento Europeo.

. **Las definiciones de Europa.**

Fernando Morán López, Miembro del Parlamento Europeo.

. **La apuesta de la prensa escrita en el porvenir de los medios de comunicación en Europa.**

Bernard Wouts, Administrador General de «Le Monde».

. **La revolución tecnológica complemento dinamizador de la unidad Europea.**

Fernando de Asua, Presidente de IBM España.

. **La Europa social ¿progreso o incertidumbre?**

Mathias Hinterscheid, Secretario General de la Confederación Europea de Sindicatos.

. **La estrategia de grupo de las Cajas de Ahorros en el área financiera Europea de 1993.**

Klaus Meyer-Horn, Secretario General de la Agrupación Europea de Cajas de Ahorros, Miembro del Comité Económico y Social de las Comunidades Europeas.

. **La Unidad Europea vista desde la Unión Soviética.**

Zorina Irina Nicolaevna, Directora de Investigación del Instituto de Economía Mundial y Relaciones Internacionales de la Academia de Ciencias de la URSS.

. **Anales 1983/84 de la Real Sociedad Económica de Amigos del País de Valencia.**

. **Anales 1985/86 de la Real Sociedad Económica de Amigos del País de Valencia.**

. **Anales 1987/88 de la Real Sociedad Económica de Amigos del País de Valencia.**